ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 61ον. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 1925. Ἀριθ. 1

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΓΑΠΗΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΤΟΥ "ΑΣΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ„

Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει ἑνὸς νέου ἔτους, ἡ Διεύθυνσις τοῦ μικροῦ τούτου περιοδικοῦ εὔχεται εἰς πάντας ὑμᾶς ὅπως διέλθητε τὸ ἔτος τοῦτο ἐν ὑγιείᾳ σώματος καὶ ψυχῆς, καὶ ἀπολαύσητε πᾶσαν εὐλογίαν καὶ εὐτυχίαν! Εἴθε δὲ τὸ τέλος τοῦ ἀρξαμένου ἔτους νὰ εὕρῃ καὶ σᾶς προκόψαντας εἰς τὴν εὐσέβειαν, τὴν χρησιμότητα καὶ τὴν χαρὰν τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς, καὶ τὴν ἀγαπητὴν ἡμῶν πατρίδα προηγμένην εἰς τὴν εὐημερίαν, τὴν εὐνομίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἥτις μόνη «ὑψοῖ ἔθνος»!

Η ΟΡΘΗ ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

«Δίδαξον ἡμᾶς νὰ μετρῶμεν οὕτω τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ὥστε νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὴν σοφίαν».
Ψαλμ. 90 : 12.

Ἱστάμεθα εἰς τὸ κατώφλιον ἑνὸς νέου ἔτους. Καὶ ἡ στιγμὴ αὕτη εἶναι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην κατάλληλος διὰ νὰ κάμωμεν ἕνα ἀπολογισμόν, μίαν ἀναθεώρησιν τοῦ λήξαντος ἔτους καὶ ἕνα προϋπολογισμόν, μίαν πρόβλεψιν, διὰ τὸ ἀρξάμενον. Ὅπως ὁ φρόνιμος ἔμπορος ἅπαξ τοὐλάχιστον τοῦ ἔτους, ἂν ὄχι συχνότερον, κάμνει τὸν ἰσολογισμόν του, εὑρίσκει τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας του, καὶ ἐξελέγχει τὴν ἀποθήκην του, διὰ νὰ ἠξεύρῃ ποῦ εὑρίσκεται μὲ τὰς ἐργασίας του, τοιουτοτρόπως ὁ φρόνιμος καὶ εὐσεβὴς Χριστιανὸς κατὰ πᾶσαν μὲν ἡμέραν πρέπει νὰ κρατῇ λογαριασμὸν τῆς πνευματικῆς του ζωῆς, ἰδίως ὅμως κατὰ τὴν ἔναρξιν ἑνὸς νέου ἔτους εὑρίσκει χρήσιμον νὰ κάμῃ ἀναθεώρησιν τοῦ λήξαντος ἔτους, νὰ ἴδῃ ἂν κατ' αὐτὸ προώδευσεν, ὠπισθοδρόμησεν ἢ ἔμεινε στάσιμος, καὶ νὰ σκεφθῇ πῶς πρέπει νὰ πολιτευθῇ κατὰ τὸ νέον ἔτος, ὅπερ διανοίγεται ἔμπροσθέν του. Ὁ μὴ κάμνων τοιοῦτον ἰσολογισμὸν Χριστιανὸς εἶναι ἐξ ἴσου μωρὸς μὲ τὸν ἔμπορον, ὅστις ἀμελεῖ νὰ κάμῃ ἰσολογισμὸν τῶν ἐργασιῶν του· ἀμφότεροι βαίνουσι πρὸς ἀσφαλῆ χρεωκοπίαν.

Ὁ Ψαλμῳδός, ὅστις ἦτο κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς, ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ τὸν διδάξῃ νὰ «μετρᾷ οὕτω τὰς ἡμέρας αὐτοῦ, ὥστε νὰ προσκολλᾷ τὴν

καρδίαν αὐτοῦ εἰς τὴν σοφίαν». Καὶ ἡ προσευχὴ αὕτη περιέχει μίαν ἔμμεσον διδασκαλίαν πρὸς ἡμᾶς. Μὲ τοῦτο βεβαίως δὲν ἐννοεῖ νὰ ζητῶμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν ποῖος ὁ ἀριθμός, τὸ μέτρον, τῶν ἡμερῶν μας, τὸ ὅριον τῆς θνητῆς ζωῆς μας, διότι τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν «κρυπτῶν» ἐκείνων, τὰ ὁποῖα «ἀνήκουσιν εἰς Κύριον τὸν Θεὸν» (Δευτερονόμ. κθ'. 29). Ἀλλ' ἐννοεῖ νὰ ἐκτιμῶμεν ὀρθῶς τὸν χρόνον, τὰς ἡμέρας, τὰς ὥρας, τὰς στιγμὰς τῆς ἐπιγείου ἡμῶν ζωῆς, ὥστε νὰ μὴ τὰς σπαταλῶμεν, ἀλλὰ νὰ τὰς χρησιμοποιῶμεν σοφῶς καὶ φρονίμως.

Καὶ ἀληθῶς ἐξ ὅλων τῶν εὐλογιῶν, ἃς μᾶς χαρίζει ὁ Πλάστης, ἴσως ἡ πολυτιμωτέρα εἶναι ὁ *χρόνος*, διότι ἐκ τοῦ χρόνου ἐξαρτῶνται καὶ ἀπορρέουσι τόσαι ἄλλαι εὐλογίαι. Καὶ ὁ χρόνος παρέρχεται τόσον ταχύς, ὥστε μόνον διὰ διαρκοῦς προσοχῆς δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ πρεπόντως. Καὶ ὅμως ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν ἀνθρώπων σπαταλᾷ οἰκτρῶς τὸ πολύτιμον τοῦτο δῶρον τοῦ Θεοῦ. Οἱ πλεῖστοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζῶσιν ὡς ἐὰν ἡ παροῦσα ζωὴ ἦτο ἀτελεύτητος, ὡς ἐὰν αἱ ὧραι, αἱ ἡμέραι, αἱ ἑβδομάδες οὐδεμίαν εἶχον ἀξίαν. Ποσάκις ἀκούομεν τοὺς ἀνθρώπους συζητοῦντας «πῶς νὰ σκοτώσουν τὴν ὥραν»! Οἵα μωρὰ ἀναισθησία, ἀπέναντι τῆς ἀνεπανορθώτου ἀπωλείας τοῦ ὑψίστου ἀγαθοῦ τοῦ χρόνου!

Τὴν πολυτιμότητα τοῦ χρόνου διδάσκει οὐ μόνον ἡ ἀληθὴς θρησκεία, ἀλλὰ καὶ ἡ κοσμικὴ σοφία καὶ λογική. «Χρόνου φείδου!» ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες «Ὁ χρόνος εἶναι χρῆμα!» λέγουσιν οἱ πάντων πρακτικώτατοι Ἀγγλοσάξωνες. «Ἐξαγοράζεσθε τὸν καιρόν!» γράφει ὁ Παῦλος. Καὶ ὁ Ψαλμῳδὸς δέεται: «Δίδαξον ἡμᾶς νὰ μετρῶμεν οὕτω τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ὥστε νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὴν σοφίαν.» Ἂς ἴδωμεν: ***Α) Διατὶ πρέπει νὰ μετρῶμεν τὰς ἡμέρας ἡμῶν.***

1. Διότι εἶναι ὀλίγαι. Εἰς τὸν αὐτὸν Ψαλμὸν ὁρίζεται ἡ κατὰ μέσον ὅρον διάρκεια τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς—70 ἔτη. Ἐνίοτε ἐν ἐξαιρετικῇ εὐρωστίᾳ ὁ ἄνθρωπος φθάνει εἰς τὰ 80, τὰ 90 ἢ καὶ σπανιώτατα εἰς τὰ 100 ἔτη· πόσοι ὅμως ἀποθνήσκουσιν ἐν ἡλικίᾳ κατωτέρᾳ τῶν 70 ἐτῶν! Ὁ Δαβὶδ ἐν ἄλλῳ Ψαλμῷ λέγει. «Μέτρον σπιθαμῆς κατέστησας τὰς ἡμέρας μου» (λθ'. 5). Ἀφοῦ λοιπὸν αἱ ἡμέραι ἡμῶν εἶναι τόσον ὀλίγαι, πρέπει νὰ τὰς προσέχωμεν καὶ νὰ τὰς ἐκτιμῶμεν.

2. Διότι τάχιστα παρέρχονται καὶ δὲν ἐπιστρέφουν. Ὅλοι, ὅσοι ἐργάζονται, αἰσθάνονται μὲ ποίαν ἀστραπιαίαν ταχύτητα περνᾷ ὁ καιρός. Μόνον οἱ ἄεργοι καὶ ῥάθυμοι καὶ ὀκνηροὶ εὑρίσκουν τὴν ἡμέραν μακρὰν καὶ ἀνιαράν. Ποσάκις δὲν ἔτυχεν εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν νὰ ἐνθυμηθῇ συμβάν τι πρὸ ἐτῶν πολλῶν καὶ νὰ ἀναφωνήσῃ: «Πότε ἐπέρασαν τὰ χρόνια!» Ἡ συναίσθησις λοιπὸν ὅτι αἱ στιγμαὶ πετοῦν ἀνεπιστρεπτεὶ πρέπει νὰ μᾶς κάμνῃ νὰ τὰς προσέχωμεν.

3. Διότι εἶναι ἀβεβαία ἡ ἐξακολούθησίς των. Οὐδεὶς δύναται νὰ γνωρίζῃ πότε θὰ διακοπῇ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Τὸ μυστικὸν τοῦτο ἡ Θεία σοφία εὐσπλάγχνως ἀπέκρυψεν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. Τὸ μέλλον εἶναι ἀόρατον καὶ ἄγνωστον. Μόνον τὸ παρὸν κατέχομεν καὶ δυνάμεθα νὰ διαθέσωμεν. Πόσον ἑπομένως πρέπει νὰ ἐκτιμῶμεν ἑκάστην στιγμὴν καὶ ὥραν, ἥτις παρέρχεται, ἀφοῦ δὲν γνωρίζομεν ἂν δὲν θὰ ἦναι καὶ ἡ τελευταία τῆς ζωῆς ἡμῶν!

4. Διότι ἐκ τῶν ἐπὶ γῆς ἡμερῶν ἡμῶν ἐξαρτᾶται ἡ αἰωνία ἡμῶν ἀποκα-

τάστασις. Ἡ Ἁγ. Γραφὴ μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ παροῦσα ζωὴ εἶναι ***δοκιμασία***, ἐξ ἧς θὰ κριθῇ τὸ αἰώνιον ἡμῶν μέλλον πέραν τοῦ τάφου. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου διαμορφοῦται εἰς τὸν παρόντα κόσμον διὰ τὴν αἰωνιότητα. Ἡ Θεία χάρις ἐνεργεῖται διὰ τοῦ Χριστοῦ μόνον ἐν τῇ βραχείᾳ ταύτῃ ζωῇ τῶν 70—80 τὸ πολὺ ἐτῶν δι' ἑκάστην ἀνθρωπίνην ψυχήν, αὕτη δὲ ἀπερχομένη ἐντεῦθεν θὰ λάβῃ πέραν τοῦ τάφου κατὰ τὰ πεπραγμένα ἐν τῷ σώματι εἴτε καλὰ εἴτε κακά. Εἶναι λοιπὸν τὰ ὀλίγα ταῦτα ἔτη περίοδος ὑψίστης σημασίας καὶ σπουδαιότητος διὰ πᾶσαν ψυχήν, καὶ ἐπιβάλλεται ἡ σοφὴ ἀναμέτρησις καὶ χρησιμοποίησις τῶν ὀλίγων καὶ πολυτίμων τούτων ἡμερῶν τῆς ἐπιγείου ἡμῶν δοκιμασίας.

Β) Πῶς πρέπει νὰ μετρῶμεν τὰς ἡμέρας ἡμῶν; Ὁ Ψαλμῳδὸς τὸ λέγει: «Ὥστε νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὴν σοφίαν.» Ἡ λέξις ***σοφία*** ἐν ταῖς Γραφαῖς ἔχει διαφόρους σημασίας. Σημαίνει ***γνώσεις καὶ ἐπιδεξιότητα εἰς τὰς τέχνας*** (Ἐξόδ. λά. 2,3), τὰ ***γράμματα*** καὶ τὰς ***ἐπιστήμας*** (Πράξ. ζ'. 22), τὸ ***ἔνστικτον τῶν ζῴων*** (Ἰώβ λθ'. 17. 26), τὴν ***ἀνθρωπίνην πρόνοιαν καὶ νοημοσύνην*** (Ἐκκλησ. ι'. 10) καὶ τὴν ***ἀληθῆ εὐσέβειαν*** (Ψαλμ. ρια'. 10, Ἰακώβου γ'. 13, 17). Εἰς τὸ ὑπὸ μελέτην χωρίον μόνον αἱ δύο τελευταῖαι ἔννοιαι δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐφαρμογήν, ἂν καὶ οὐχὶ τὴν αὐτήν.

Καὶ ἡ ἁπλῆ ***κοσμικὴ πρόνοια*** καὶ νοημοσύνη καταδικάζει, ὡς εἴδομεν, τὴν ***σπατάλην τοῦ πολυτίμου χρόνου*** καὶ ἐπιβάλλει τὴν ***χρησιμοποίησιν*** αὐτοῦ ἐπωφελῶς. Ὁ σοβαρὸς ἐπιστήμων, ὁ δραστήριος ἔμπορος καὶ βιομήχανος, ὁ εὐσυνείδητος ὑπάλληλος, ὁ φιλόπονος βιοπαλαιστής—ὅλοι οὗτοι μετρῶσι τὰς ἡμέρας καὶ ὥρας των καὶ χρησιμοποιοῦσιν αὐτὰς ὅσον δύνανται πληρέστερον διὰ τὰς ἐργασίας των, ἐγειρόμενοι πρωῒ καὶ πλαγιάζοντες ἀργά, κοπιάζοντες, μελετῶντες, μοχθοῦντες, δημιουργοῦντες. Τοῦτο εἶναι σοφὸν ἐκ μέρους αὐτῶν. Ἀλλ' εἶναι ἄραγε αὕτη ἡ ὑψίστη σοφία;

Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ***ἐλατηρίων*** τῆς δραστηριότητος καὶ ἐργατικότητος τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τῶν ***σκοπῶν***, οὓς ἐπιδιώκουσιν. Ἐὰν τὸ ἐλατήριον ἦναι ἁπλῶς ἡ ἀπόκτησις πλούτου ἢ γνώσεων ἢ ἡ αὐτοσυντήρησις, τοῦτο εἶναι μὲν ἀξιέπαινον, δὲν ἀποτελεῖ ὅμως σκοπὸν πολὺ ὑψηλὸν ἢ εὐγενῆ, ἂν ἀποβλέπῃ μόνον εἰς τὸ ***ἄτομον τοῦ ἐργαζομένου***, καὶ λησμονῇ τὸν Θεὸν καὶ τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ. Ἡ σοφία αὕτη εἶναι ***σοφία τοῦ νοός***.

Ἡ σοφία ὅμως, ἣν ἐνταῦθα ἐννοεῖ ὁ Ψαλμῳδός, εἶναι ἡ ***σοφία τῆς καρδίας—ἡ ἀληθὴς θρησκεία***, ἡ ***εὐσέβεια.*** Αὕτη εἶναι ὁ ὕψιστος σκοπός, εἰς ὃν δύναται νὰ ἀφιερωθῇ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ—ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον—διότι «ἐν ταύταις ταῖς δύο ἐντολαῖς ὅλος ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται» (Ματθ. κβ'. 40). Ὁ προσκολλῶν τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς ταύτην τὴν σοφίαν, ἔχει ὑποστῇ γενικὴν ἀνακαίνισιν τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ φύσεως· ἔχει «ἀνανεωθῇ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ νοὸς αὐτοῦ» (Ἐφεσ. δ'. 23)· εἶναι «νέα κτίσις» ἐν Χριστῷ· καὶ ἐπιζητεῖ «νὰ καταλάβῃ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ βάθος καὶ ὕψος, νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὑπερβαίνουσαν πᾶσαν γνῶσιν καὶ νὰ πληρωθῇ δι' ὅλου τοῦ πληρώματος τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσ. γ'. 18).

Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν σοφίαν καλούμεθα νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν

καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν νὰ μετρῶμεν τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ἤτοι νὰ προσέχωμεν καὶ χρησιμοποιῶμεν τὸν καιρόν μας ἐπὶ τῆς γῆς. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἀμελῶμεν τὰς βιωτικὰς ἡμῶν ἐργασίας, διότι ὁ Θεὸς ὥρισεν ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου αὐτοῦ τρώγῃ τὸν ἄρτον αὐτοῦ· ὁ δὲ Παῦλος διατάσσει, ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ νὰ τρώγῃ. Ὁ με ρῶν τὰς ἡμέρας αὐτοῦ, ὡς ὑποδεικνύει καὶ συνιστᾷ ὁ Ψαλμῳδός, ἔχει βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς πολυτιμότητος τοῦχρόνου, ὡς ἐκ τῆς βραχύτητος καὶ ἀβεβαιότητος τοῦ βίου. Δι᾽ αὐτὸν πᾶσα ὥρα τῆς ἡμέρας πρέπει νὰ πληροῦται δι᾽ ἐργασίας καὶ σκέψεως περὶ τῶν καθηκόντων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον· πᾶσα ἐλπὶς διὰ τὸ μέλλον νὰ συγκεντροῦται περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· πᾶς πόθος νὰ στρέφεται πρὸς τὴν οὐράνιον ζωήν, ἥτις ἀναμένει τὸν πιστὸν πέραν τοῦ τάφου.

Οὕτω λοιπὸν ἂς μάθωμεν νὰ μετρῶμεν τὰς ἡμέρας μας κατὰ τὸ νέον ἔτος, εἰς τὸ ὁποῖον ἤδη εἰσερχόμεθα· εἰς ταύτην τὴν ἄνωθεν σοφίαν ἂς προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν. Ἂς μὴ χάνωμεν ἢ σπαταλῶμεν τὰς πολυτίμους ὥρας καὶ ἡμέρας τοῦ ἔτους τούτου εἰς ὀκνηρίαν καὶ ἀδράνειαν, εἰς ταπεινὰς καὶ ἐγωϊστικὰς ἐνασχολήσεις, εἰς κούφους καὶ ματαίας διασκεδάσεις καὶ συναναστροφάς, εἰς ἐπιπολαίας φλυαρίας καὶ κενοδόξους ἀγῶνας περὶ τὰ πρόσκαιρα καὶ ἐφήμερα πράγματα τοῦ παρόντος κόσμου, διότι «ὁ κόσμος παρέρχεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ὅστις ὅμως πράττει τὸ θέλημα τοῦ Πατρός, μένει ἐν αὐτῷ» (Α΄ Ἰωάν. β΄ 15).

Τοὐναντίον, ἔχοντες πάντοτε ὑπ᾽ ὄψει τὴν ὑψίστην πολυτιμότητα τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ὡρῶν μας, ἂς τὰς χρησιμοποιῶμεν εὐλαβῶς καὶ φρονίμως καθ᾽ ὃν τρόπον φανταζόμεθα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἤθελε νὰ τὰς χρησιμοποιήσωμεν, διὰ τὴν δόξαν τῆς βασιλείας Αὐτοῦ καὶ διὰ τὸ καλὸν τῶν ὁμοίων ἡμῶν ἀνθρώπων. Ἂς περιπατῶμεν ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Εὐαγγελίου «ὡς τέκνα φωτός, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ᾽ ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν». Οὕτω δέ, ἐὰν ὁ Κύριος εὐδοκήσῃ νὰ ἴδωμεν τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1925, εἴθε νὰ δυνηθῶμεν τότε, κάμνοντες τὸν πνευματικὸν ἀπολογισμὸν τοῦ ἔτους τούτου, νὰ εὕρωμεν μετὰ χαρᾶς ὅτι τὰ κέρδη κατὰ πολὺ ὑπερέβαλον τὰς ζημίας καὶ ὅτι ἀπεταμιεύσαμεν μεγάλην καὶ πολύτιμον πρόοδον στιγμῶν καὶ ὡρῶν καὶ ἡμερῶν, αἵτινες ἐδαπανήθησαν εἰς τὴν ἔνδοξον ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον ἡμῶν!

Ἀμήν!

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

Η ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Κουρασμένη ἀπὸ τῶν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ᾐσθάνθην λύπην ἐγκάρδιον καὶ ἀπογοήτευσιν. Ἐγνώριζα τὴν «ἀγαθὴν μερίδα τῶν δοκιμαζομένων». Μ᾽ ὅλα ταῦτα, χωρὶς νὰ καταλάβω τὸ διατί, μοῦ ἦλθεν ἡ ἰδέα, ὅτι μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ φέρω πλέον τὸν σταυρόν μου.

Ἡ πίστις μου ἐκλονίσθη, τὰ καθημερινὰ βάσανα καὶ αἱ δοκιμασίαι τῆς ζωῆς μ᾽ ἐψύχραναν, καὶ λησμονοῦσα πλέον ὅτι «διὰ πίστεως περιπατοῦμεν», σχεδὸν

ἀπηλπισμένη, ἐφαντάσθην — τὸ ὁμολογῶ μὲ ἐντροπὴν — ὅτι ὁ σταυρός μου βέβαια θὰ ἦναι βαρύτερος ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ ἐσήκωναν ὅλοι, ὅσους γύρω μου ἔβλεπα. Ὢ! ἐσυλλογίσθην, ἂν μοῦ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλέξω μόνη μου τὸν σταυρόν μου, βέβαια θὰ ἠδυνάμην νὰ τὸν φέρω ἀγογγύστως καὶ δὲν θὰ διέτρεχα τὸν κίνδυνον νὰ χάσω τὸν «στέφανον τῆς ζωῆς».

Ὁ ὕπνος βαθμηδὸν μὲ κατέλαβεν. Ἐν μέσῳ βαθυτάτης σιγῆς, τὸ κουρασμένον πνεῦμά μου ἐναρκώθη! Ἐπῆλθε στιγμὴ σιωπῆς, μεθ' ὃ Θεῖον φῶς ἔλαμψε πρὸ ἐμοῦ ἀπορούσης καὶ ὡς ἐν ἐκστάσει εὑρισκομένης. Ἄγγελοι μὲ πτέρυγας ἀργυροφεγγεῖς ἐφαίνοντο πετῶντες πέριξ μου, καὶ ἀνεκφράστου ἁρμονίας καὶ γλυκύτητος θεία μουσικὴ ἐπλήρου τὴν ἀτμόσφαιραν.

Τότε κάποια μορφὴ ἀφαντάστου γλυκύτητος καὶ λάμψεως παρουσιάσθη μεταξὺ τῶν ἀγγέλων... Πρὸ αὐτῆς, ὅλοι ἔκλινον τὸ γόνυ εὐλαβῶς... Μὲ ἐπλησίασε μὲ γαλήνην καὶ ἐνῷ σύσσωμος ἔτρεμον, μοὶ εἶπεν: «Ἀκολούθει μοι, ἐγὼ εἶμαι ἡ ὁδός». Καὶ προηγούμενος ὁ ἄγγελος μὲ ὡδήγησε μακράν, μακράν, ὅπου ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ Θρόνου τῆς Ἀγάπης μοὶ ἔδειξε σταυροὺς διαφόρων εἰδῶν καὶ μεγεθῶν. Ἄλλοι ἦσαν μικρότεροι καὶ ἄλλοι μεγαλείτεροι τοῦ ἰδικοῦ μου, ἄλλοι ἁπλοῖ καὶ ἄλλοι βαρύτιμοι.

Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο εἷς, ὡραιότερος πάντων, μικρός, πλὴν ἐκ χρυσοῦ καὶ καταστόλιστος μὲ πολυτίμους λίθους. «Ἃ! αὐτὸν ἐδῶ, διενοήθην, βέβαια μὲ εὐκολίαν ἠμπορῶ νὰ τὸν φέρω», καὶ ἡσύχως κύψασα τὸν ἐπῆρα. Πλὴν μόλις τὸν ἐσήκωσα, ὅλον μου τὸ σῶμα ἔκυψεν ὑπὸ τὸ βάρος του. Ἦτο λαμπρὸς τὴν θέαν πλὴν τὸ βάρος του δὲν ἦτο τῶν δυνάμεών μου. «Αὐτὸς δὲν μοῦ πρέπει», εἶπα καὶ λυπημένη τὸν ἀφῆκα.

Παρετήρησα ὅλους κατὰ σειράν, κανεὶς δὲν ἦτο τῆς ἀρεσκείας μου, ἕως οὗ ἐσταμάτησα πρὸ ἑνός, ὅστις μοῦ ἐφάνη ὡραῖος καὶ κατάλληλος διὰ τὰς δυνάμεις μου. Ἄνθη εὐωδιάζοντα περιέβαλλον τὴν σκαλισμένην ἐπιφάνειάν του. Χάρις καὶ ὡραιότης ἦσαν συνηνωμέναι εἰς αὐτά, καὶ μὲ ἀπορίαν ἐσυλλογίσθηκα πῶς ἕως τώρα δὲν ἤγγισε κανεὶς ἕνα τόσον ὡραῖον σταυρόν, καὶ ἔσπευσα νὰ τὸν σηκώσω ἐγώ. Ἀλλοίμονον! Ὁ τόσον λαμπρὸς τὴν θέαν σταυρὸς δὲν ἤργησε νὰ μοῦ δείξῃ τὰ βάσανά του, διότι ὀξεῖαι ἄκανθαι ἐκρύπτοντο ὑπὸ τὰ τόσον εὐώδη ἐκεῖνα ἄνθη του.

Μὲ λύπην εἶπα πάλιν: «Οὔτε αὐτὸν τὸν σταυρὸν δύναμαι νὰ σηκώσω», καὶ τὸ ἴδιον μοῦ συνέβη ἀφοῦ διαδοχικῶς ἐδοκίμασα ὅλους τοὺς τριγύρω σταυρούς. Δὲν εὗρον οὐδὲ ἕνα κατάλληλον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου καὶ κλαίουσα μετὰ λυγμῶν τοὺς ἀφῆκα ὅλους. «Ὅταν δὲν ἔχῃς σταυρόν, δὲν θὰ λάβῃς καὶ στέφανον», μοῦ εἶπε τότε ἡ γλυκεῖα φυσιογνωμία τοῦ ὁδηγοῦ μου.

Τέλος πρὸς Αὐτὸν ἀνύψωσα τὴν τεθλιμμένην μου καρδίαν. Ἐκεῖνος ἤξευρε τὴν λύπην της καὶ ἐκεῖνος ἀπεμάκρυνε κάθε ἀμφιβολίαν. «Μὴ φοβοῦ, μοὶ εἶπε, πίστευε εἰς Ἐμὲ καὶ θὰ δείξω μεγάλην ἀγάπην εἰς σέ». Τότε μὲ καρδίαν ἐλαφρυμένην καὶ πρόθυμον βῆμα ἐπέστρεψα διὰ νὰ εὕρω τὸν ἐπὶ γῆς σταυρόν μου. Ἐπήγαινα κατ' εὐθεῖαν, μὴ στρέφουσα δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ἐκ φόβου μήπως συναντήσω πάλιν κανένα κρυμμένον κακὸν σταυρόν.

Ἐκεῖ ἕτοιμον, εἰς ὡρισμένον δρόμον, εὐπειθῆ καὶ πρόθυμον εὗρον ἕνα σταυρὸν

ἁπλοῦ σχήματος μὲ μόνον λέξεις τινὰς ἀγάπης ἐγγεγραμμένας ἐπ' αὐτοῦ. Μὲ εὐγνωμοσύνην τὸν ἐσήκωσα ἀπὸ ἐκεῖ ποῦ εὑρίσκετο, καὶ μετὰ χαρᾶς τὸν παρεδέχθην ὡς τὸν κάλλιστον ὅλων ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν ἐκεῖ καὶ ὡς τὸν μόνον κατάλληλον δι' ἐμέ.

Καὶ ἐνῶ ἤμην εὐχαριστημένη ἐκ τῆς ἐκλογῆς μου, εἶδον οὐρανίαν λάμψιν νὰ φωτίζῃ αὐτόν καὶ καθὼς ἔκυψα διὰ νὰ ὑποστηρίξω τὸ βάρος του..... ἀνεγνώρισα ὅτι αὐτὸς ἦτο ἀκριβῶς ὁ ἴδιος, ὁ παλαιός μου σταυρός, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι τώρα εἶχεν ἐπ' αὐτοῦ τὰ γράμματα τῆς ἀγάπης καὶ ἐξέπεμπε τὴν θείαν λάμψιν του.

Πόσον διαφορετικός μοὶ ἐφαίνετο καὶ πόσον εὐχαρίστως τὸν ἐσήκωνα καὶ πόσον πολύτιμος μοὶ ἦτο. Ἔκτοτε δὲν εἶπα ποτὲ ἀνευλαβῶς, ὅπως πρίν, ὅτι ἴσως ἄλλος θὰ ἦτο καλήτερος αὐτοῦ. Καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, ἡ μόνη μου ἐπιθυμία θὰ ἦναι: Ἐκεῖνος ποῦ μὲ γνωρίζει καλήτερα, Ἐκεῖνος νὰ ἐκλέγῃ δι' ἐμὲ τὸν σταυρόν. Καὶ ὁ,τιδήποτε πλέον ἡ Ἀγάπη Του θελήσει νὰ μοῦ στείλῃ, τὸ δέχομαι εὐχαρίστως καὶ ἀγογγύστως, διότι Ἐκεῖνος ἐξεύρει τὸ διατί......

Εὐαγγελία Π. Οἰκονόμου.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

ὑπὸ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΤΡΕΝΤΣ (**Richard Trench**)

(Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΣΤ'.

Ἡ ἀνάστασις τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαείρου

(Ματθ. θ'. 18,19,23—26, Μάρκ. ε'. 22,24,35—43 Λουκ. η'. 41,42,49—56).

Τὸ παρὸν θαῦμα, κατὰ τὸν μὲν Μάρκον καὶ τὸν Λουκᾶν, ἕπεται ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς ἀντίπεραν ὄχθης τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον παρεμβάλλονται ἄλλα ἐπεισόδια—ἡ ἴασις τοῦ παραλυτικοῦ, ἡ κλῆσις τοῦ Ματθαίου, καί τινες συνομιλίαι τοῦ Κυρίου μετὰ τῶν Φαρισαίων. Ἀλλ' ἐκ τούτων μόνον αἱ τελευταῖαι αὗται (θ'. 10—17) ἀνήκουν πράγματι εἰς τὸ μέρος τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμην τῶν καλλιτέρων ἑρμηνευτῶν.

Ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰαείρου, ὁ μὲν Ματθαῖος, πάντοτε περιοριζόμενος εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα διὰ τὴν κατανόησιν τῶν κυρίων γεγονότων, τὸν ὀνομάζει ***ἄρχοντά τινα***, ὁ δὲ Μάρκος ***ἕνα τῶν ἀρχισυναγώγων***, ὁ δὲ Λουκᾶς ***ἄρχοντα τῆς συναγωγῆς***. Ἀναμφιβόλως ἦτο ἄρχων τῆς συναγωγῆς τῆς Καπερναούμ, ὅπου εὑρίσκετο τότε ὁ Ἰησοῦς, καὶ πιθανὸν ἀπετέλει μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας, ἥτις ἦλθεν ὑποστηρίζουσα τὴν αἴτησιν τοῦ ἐθνικοῦ ἑκατοντάρχου, οὗτινος τὸν δοῦλον ἐθεράπευσεν ὁ Κύριος (Λουκ. ζ'. 3).

Ὁ ἄρχων οὗτος παρουσιάζεται τώρα μὲ αἴτησιν δι' ἑαυτόν, λέγων, «***Ἡ θυγά-***

τηρ μου ἐτελεύτησε πρὸ ὀλίγου, ἀλλ' ἐλθὲ καὶ ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτὴν καὶ θέλει ζήσει*»** (Ματθ. θ'. 18). Οἱ λοιποὶ Εὐαγγελισταὶ ἐκφράζουν τοῦτο διαφοροτρόπως. Ὁ Μάρκος λέγει «Τὸ θυγάτριόν μου πνέει τὰ λοίσθια, ἀλλ' ἐλθέ, βάλε τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτὴν διὰ νὰ σωθῇ, καὶ θέλει ζήσει***» (Μάρκ. ε'. 23). Ὁ δὲ Λουκᾶς προσθέτει «***διότι ἀπέθνησκεν.***» Αἱ διαφωνίαι αὗται δὲν ἀποτελοῦν ἀντίφασιν, ἀλλὰ διάφορους ὄψεις τοῦ αὐτοῦ γεγονότος. Τὸ κοράσιον ἐψυχορράγει καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεκίνησεν ὁ πατὴρ εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Ἰησοῦ· ὅθεν ἦτο φυσικὸν νὰ ἐκλάβῃ τὸ μοιραῖον τέλος ὡς ἐπελθὸν ἤδη. Διὸ καὶ λέγει «ἐτελεύτησεν».

Ὁ Κύριος, ὅστις οὐδέποτε ἐκώφευσε πρὸς τὴν φωνὴν τῶν τεθλιμμένων, εὐθὺς ἠκολούθησε τὸν πατέρα, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν μαθητῶν του καὶ ὑπὸ τοῦ ὄχλου, σπεύδοντος ὅπως ἴδῃ τὸ τέλος τῆς ὑποθέσεως. Καθ' ὁδὸν δὲ ἔλαβε χώραν καὶ ἡ θαυματουργικὴ ἴασις τῆς αἱμορροούσης γυναικός, ἣν θέλομεν ἐξετάσει ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιον νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, εἶναι ὅτι δὲν ἀναφέρεται οὐδ' ὁ ἐλάχιστος γογγυσμὸς ἐκ μέρους τοῦ ἀδημονοῦντος πατρός, καίτοι οὗτος ἐγνώριζεν ὅτι πᾶσα χρονοτριβὴ ἦτο κρίσιμος διὰ τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν εὑρίσκετο τὸ θυγάτριόν του. Παρομοία ἀδημονία θὰ κατεῖχε καὶ τὰς ἀδελφὰς τοῦ Λαζάρου, ὅταν ἔβλεπον τὸν ἀγαπητόν των ἀδελφὸν πλησιάζοντα ὁλοὲν ἐγγύτερον πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου, τὸν δὲ Διδάσκαλον χρονοτριβοῦντα κατὰ τρόπον ὅλως ἀνεξήγητον. Ἀναμφιβόλως, ἡ σταθερότης τῶν πίστεως τοῦ ἀρχισυναγώγου κατέπνιξε πᾶσαν ἐκδήλωσιν ἀνυπομονησίας, καὶ τοῦτο βεβαίως ἐλογίσθη εἰς αὐτὸν εἰς δικαιοσύνην. Ἐνῷ δὲ ὁ Κύριος ὡμίλει εἰσέτι μετὰ τῆς θεραπευθείσης γυναικός, ἔρχονται οἰκεῖοι τοῦ ἀρχισυναγώγου, ἀναγγέλλοντες εἰς αὐτὸν ὅτι «***ἀπέθανεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ ἐνόχλει τὸν Διδάσκαλον***». Ἀλλ' ὁ Κύριος, πρὶν ἢ δυνηθῇ νὰ εἰσχωρήσῃ σκιὰ δισταγμοῦ ἢ ἀπιστίας εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τεθλιμμένου πατρός, λέγει εἰς αὐτὸν πάραυτα: «***Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ θέλει σωθῇ***».

Παραλαμβάνει τότε τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, τοὺς τρεῖς ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους βραδύτερον ἐπετράπη νὰ παραστῶσιν αὐτόπται μάρτυρες πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπεκρύβησαν ἀπὸ τοὺς λοιποὺς μαθητάς. Ἡ ἐκλογὴ αὕτη, τὸ πρῶτον ἤδη γινομένη, συνέπιπτε μὲ νέαν ἐποχὴν ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Κυρίου. Τόσον ἦτο ὑπέροχον καὶ ἀσύλληπτον τὸ θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ ἐπιτελέσῃ, ὥστε μόνον οἱ τρεῖς οὗτοι κορυφαῖοι τῆς ἀποστολικῆς χορείας, οἱ ***ἐκλεκτῶν ἐκλεκτότεροι*** (κατὰ τὴν ἔκφρασιν Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρείας,) ἐθεωρήθησαν ἄξιοι νὰ γίνωσιν αὐτόπται μάρτυρες αὐτοῦ.

Εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πένθους, ἐξέβαλεν ἐξ αὐτῆς τὸ πλῆθος τῶν θρηνούντων, λέγων τὰς παρηγόρους ἐκείνας λέξεις: «***Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; Τὸ κοράσιον δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ κοιμᾶται***». Καὶ παραλαμβάνων μόνον τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς τρεῖς ἐκείνους μαθητάς, διότι δὲν ἔκρινε τοὺς λοιποὺς ἀξίους τοῦ ὑπερτάτου θεάματος, εἰσέρχεται εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον, ὅπου ἔκειτο ἡ κορασίς. ***Καὶ πιάσας τὴν χεῖρα αὐτῆς***, ***λέγει πρὸς αὐτήν***: «***Ταλιθά, κοῦμι,***» τὸ ὁποῖον μεθερμηνευόμενον ***εἶναι***: «***Κοράσιον, σοὶ λέγω, σηκώθητι***» (Μαρκ. ε'. 42). Ἐπὶ τῇ ἐπαφῇ δὲ τῆς ἁγίας ἐκείνης *Χειρός*, καὶ ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς προσταγῆς ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς καὶ ἀνέστη παρευθὺς (Λουκ. η'. 55). ***Καὶ περιεπάτει,***

διότι ἦτο ἐτῶν δώδεκα (Μάρκ. ε΄. 42). Καὶ εὐθύς, διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐπανελθοῦσαν εἰς τὸ σῶμα αὐτῆς ψυχήν, καὶ ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἦτο φάντασμα ἀλλὰ πραγματικῶς ζῶσα ὕπαρξις, ***εἶπε νὰ δοθῇ εἰς αὐτὴν νὰ φάγῃ*** (Μάρκ. ε΄. 43) πρᾶγμα τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκαῖον, καθ᾽ ὅσον ἐν τῇ ἐκστάσει τῆς ὑπερτάτης των χαρᾶς, οἱ γονεῖς θὰ ἠδύναντο νὰ λησμονήσωσι τοῦτο (παράβαλε καὶ Λουκ. ιδ΄. 41. Ἰωάν. κα΄. 5, Πράξ. ι΄. 41).

Τὰ θαύματα τῆς ἀναστάσεως νεκρῶν, τῶν ὁποίων ἤδη ἐξετάζομεν τὸ πρῶτον, θεωροῦνται ἀνέκαθεν καὶ δικαίως, ὡς αἱ ἰσχυρότεραι ἐκφάνσεις τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι δὲ καὶ ἐκεῖνα, πρὸ τῶν ὁποίων εὐκολώτερον σκοντάπτει ἡ ἀπιστία, ὡς ἀποτελοῦντα τὴν ἐμφανεστάτην ἀντίθεσιν πρὸς πᾶν ὅ,τι προκύπτει ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης πείρας. Τὸ μεταξὺ ὑγιείας καὶ νόσου ὅριον δὲν εἶναι σαφῶς καθωρισμένον. Αἱ δύο αὗται καταστάσεις συγχωνεύονται ἀνεπαισθήτως, μεταβαίνουσαι συχνάκις ἡ μιὰ εἰς τὴν ἄλλην. Μεταξὺ ὅμως τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἀνυπαρξίας ἡ ἀντίθεσις δὲν εἶναι σχετική ἀλλ᾽ ἀπόλυτος· μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου κεῖται χάσμα, τὸ ὁποῖον οὐδὲν ἐν τῇ φύσει μᾶς βοηθεῖ καὶ κατὰ διάνοιαν νὰ γεφυρώσωμεν. Τοῦτο μᾶς ἐξηγεῖ πῶς τὰ θαύματα ταῦτα τοῦ Κυρίου εἶναι ἐξ ὅλων τῶν μεγάλων σημείων, τὰ ὁποῖα ἐποίησεν, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα διεγείρουν τὰς σφοδροτέρας ἐπιθέσεις τῶν ὑπεναντίων.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ δυνάμεθα νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν μελετώντων τὰς πράξεις τοῦ Κυρίου, ἐπὶ τῆς δυσκολίας, μεθ᾽ ἧς ἤθελέ τις συγκρίνει τὰ τρία θαύματά Του τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως πρὸς ἄλληλα. Διότι δὲν πρόκειται περὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θαύματος τρὶς ἐπαναληφθέντος, ἀλλ᾽ ἕκαστον αὐτῶν παρουσιάζει κατ᾽ ἀνιοῦσαν κλίμακα δυσκολίας, τρανωτέραν ἔκφανσιν τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ ἢ τὸ προηγούμενον. Διότι, ὅπως τὸ σῶμα ἑνὸς ἄρτι ἀποθανόντος, ἐκ τοῦ ὁποίου μόλις ἀπέπτη ἡ πνοὴ τῆς ζωῆς, διαφέρει τὰ μέγιστα ἀπὸ σκελετὸν ἢ μούμμιαν, διαφέρει, ἂν καὶ εἰς κατώτερον βαθμόν, καὶ ἀπὸ τὸ πτῶμα ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ ἀπεχώρησε πρὸ ὀλίγων μόνον ἡμερῶν. Ὑπάρχει, οὕτως εἰπεῖν, ὁδὸς νεωστὶ ἀνοιχθεῖσα μεταξὺ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ἥτις μόλις ἀπέπτη ἐξ αὐτῆς. Τίς οἶδε δέ, ἂν αἱ τελευταῖαι κυμάνσεις τῆς ζωῆς δονοῦνται ἐν τῷ σώματι ἐπὶ μακρότερον χρόνον ἢ ὅ,τι κοινῶς πιστεύεται, καὶ ἂν αἱ ἀναμνήσεις τῆς ζωῆς παραμένουν ἐπί τινα χρόνον μετὰ τὴν πάροδον τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου; Ἡ ὑπόθεσις αὕτη θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν μεταβολήν, ἥτις ἐπέρχεται σχεδὸν πάντοτε μετὰ θάνατον, μεταμορφοῦσα καὶ ἐξευγενίζουσα τὴν μορφὴν τοῦ νεκροῦ, ἴσως δὲ ἀναπαριστῶσα τὴν πραγματικὴν εἰκόνα τοῦ ἀποθάνοντος—τὴν εἰκόνα παρελθόντων καὶ λησμονημένων ἐτῶν, ἥτις ἀναφαίνεται ἤδη ἐν πλήρει γαλήνῃ καὶ ἰδανικῇ ὡραιότητι.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ἀναγνωρίζομεν ἐν τῇ ἐξαναστάσει τοῦ τεταρταίου νεκροῦ θαῦμα μεγαλείτερον τῆς ἐγέρσεως τοῦ πρὸ μιᾶς μόνης ἡμέρας ἀποθανόντος, ἔτι δὲ ἰσχυροτέραν ἔνδειξιν τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, ἢ ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει, ἐν ᾗ ἡ φλὸξ τῆς ζωῆς, ὡς τις λαμπὰς μόλις σβεσθεῖσα, ἧναψε πάλιν μόλις εὑρέθη ἐν συναφείᾳ πρὸς τὴν φλογέραν πηγὴν πάσης ζωῆς. Μεγαλείτερον δὲ ὅλων τῶν θαυμάτων τούτων θὰ ἦναι τὸ θαῦμα τῆς ὥρας ἐκείνης, καθ᾽ ἣν πάντες οἱ νεκροί, οἱ ἀπὸ χιλιετηρίδων κείμενοι ἐν τῇ σποδῷ τοῦ θανάτου, θέλουσι ζωογονηθῇ πάλιν διὰ τῆς ζωοποιοῦ ἐκείνης φωνῆς, ἥτις ἀνεκάλεσε εἰς τὴν ζωὴν τὸ θυγάτριον τοῦ Ἰαείρου.

Ζ΄.

Ἡ θεραπεία τῆς αἱμορροούσης γυναικός.

(Ματθ. θ΄. 22. Μάρκ. ε΄. 25—34. Λουκ. η΄ 43—48).

Καὶ αἱ τρεῖς τῶν ὡς ἄνω Εὐαγγελιστῶν ἀφηγήσεις τοῦ θαύματος τούτου παρενθέτουν αὐτὸ ἀμέσως πρὸ τοῦ θαύματος τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τῆς κόρης τοῦ Ἰαείρου. Μᾶς δεικνύουν τὸν Ἄρχοντα τῆς Ζωῆς, ἐνῷ μεταβαίνει ὅπως ἐξαρπάσῃ μίαν ζωὴν ἐκ τῆς κυριαρχίας τοῦ θανάτου, ἐκτελοῦντα καὶ ἕτερον θαῦμα καθ᾽ ὁδόν· Τὸ ἐπεισόδιον τῆς θεραπείας τῆς αἱμορροούσης γυναικὸς ἀφηγοῦνται ἐν ἐκτάσει μὲν ὁ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶς, ἐν συντομίᾳ δὲ ὁ Ματθαῖος, ὅστις παραλείπει πολλὰ ἐκ τῶν παρεμπιπτόντων διδαγμάτων.

Καὶ γυνή τις, ἔχουσα ρύσιν αἵματος δώδεκα ἔτη καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἦλθε μεταξὺ τοῦ ὄχλου ὄπισθεν καὶ ἤγγισε τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. Διότι ἔλεγε, Καὶ ἂν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγγίσω, θέλω σωθῇ.

Ἐκ τοῦ συνωστιζομένου ὄπισθεν καὶ πέριξ τοῦ Χριστοῦ πλήθους, μόνη αὐτή, ὡς λέγεται, ἤγγισε τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, οὐχὶ ὡς ὁ ὄχλος ἐκεῖνος, ὁ ἐκ περιεργείας, ἀλληλωθούμενος, ἀλλ᾽ ἐν τῇ κατανύξει τῆς ὑπερτάτης ἐλπίδος, ὅτι ἤθελεν ἀπαλλαγῇ τῆς νόσου ἥτις ὑπέσκαπτε τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς. Ἦτο πίστις, ἥτις ὤθησεν αὐτὴν πρὸς τὸν μέγαν Ἰατρόν· ἐν τούτοις ἡ πίστις αὕτη δὲν ἦτο ἀμιγὴς πλάνης, διότι δὲν ἀντελαμβάνετο ὅτι τὰ θαύματα καὶ αἱ θεραπεῖαι ἐκεῖναι ἐνηργοῦντο δυνάμει τῆς ἁγίας αὐτοῦ Θελήσεως, ἀλλ᾽ ἐφαντάζετο ὅτι εἶδός τι μαγικῆς δυνάμεως ἠκτινοβόλει ἐκ τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἤρκει καὶ μία ἁπλῆ ἐπαφή, διὰ νὰ θεραπευθῇ. Εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι ἤγγισε τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου του, ὄχι μόνον διότι τοῦτο ἦτο τὸ μᾶλλον προσιτὸν μέρος τοῦ ἐνδύματος, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ κράσπεδον, μὲ τοὺς κυανούς του κροσσούς, εἶχε σημασίαν ἰδιάζουσαν, καθότι διετάχθη τοιοῦτον, ὅπως ὑπενθυμίζῃ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅτι ἦσαν λαὸς τοῦ Θεοῦ (Ἀριθμ. ιε΄· 37—40, Δευτερον. κβ΄. 12). Εἶχε μάλιστα προσλάβει τόσην σημασίαν, ὥστε οἱ Φαρισαῖοι, οἱ θέλοντες νὰ θεωρῶνται τέλειοι ἐκτελεσταὶ τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων, «διηύρυνον τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων των» (Ματθ. κγ΄. 5). Οὐχ ἧττον, ἡ πίστις αὕτη, ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἀτελής, ὑπῆρξε δι᾽ αὐτὴν ὁ ὀχετός, διὰ τοῦ ὁποίου μετεδόθη εἰς αὐτὴν ἡ ποθουμένη εὐλογία, καθότι μόλις ἤγγισε τὰ ἱμάτια τοῦ Κυρίου, «***εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ᾐσθάνθη ἐν τῷ σώματι αὐτῆς ὅτι ἰατρεύθη ἀπὸ τῆς μάστιγος***» (Μάρκ. ε΄. 29).

Τὰς ἀμέσως ἑπομένας λέξεις «***Εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς, νοήσας ἐν ἑαυτῷ τὴν δύναμιν τὴν ἐξελθοῦσαν ἀπ᾽ αὐτοῦ***» δὲν πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν ὡς σημαινούσας ὅτι ἡ ἰαματικὴ αὕτη δύναμις ἐξεπέμφθη ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ τῆς πλήρους συγκατανεύσεως Αὐτοῦ. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ***ἀσυνειδήτου θεραπείας***, ὅπως δὲν συνέβη καὶ εἰς τὴν μνημονευομένην ἐν Λουκᾷ ς΄. 19 ἑτέραν περίστασιν ὅπου «***πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει νὰ ἐγγίζῃ αὐτόν, διότι δύναμις ἐξήρχετο παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἰάτρευε πάντας.***» Διότι ἄνευ τοῦ ἠθικοῦ παράγοντος, τὸ ὑλικὸν μέρος τοῦ θαύμα-

τος στερεῖται τῆς ἀξίας του, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ ἰαματικὴ δύναμις ἐξεπέμπετο ἐκ τοῦ ἀτόμου τοῦ Κυρίου, χωρὶς τὴν πλήρη συγκατάθεσιν τῆς βουλήσεως Αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τοῦ προσώπου, τοῦ μέλλοντος νὰ ἰαθῇ. Ὁ ἰδὼν τὸν Ναθαναὴλ ὑπὸ τὴν συκῆν ἄνευ τῆς βοηθείας τῶν φυσικῶν του αἰσθητηρίων ἢ ξένης τινος μαρτυρίας, δὲν θὰ ἠγνόει τὴν κατάστασιν τῆς γυναικὸς ταύτης, τόσον τὴν πνευματικὴν ὅσον καὶ τὴν σωματικήν, οὔτε ὅτι αὕτη ἦτο κάτοχος τῆς πίστεως, τοῦ μόνου συνδέσμου μεταξὺ αὐτοῦ καὶ πάσης ἀνθρωπίνης ἀνάγκης.

Ἦτο ἄλλος ὁ λόγος, ὅστις ἔκαμε τὸν Κύριον νὰ στραφῇ ἐν τῷ συνωστισμῷ καὶ νὰ ἐρωτήσῃ «**Τίς μοῦ ἤγγισε ;**» **περιβλέπων διὰ νὰ ἴδῃ τὴν πράξασαν τοῦτο·**

Τὸ ἐρώτημα τοῦτο προφανῶς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔνδειξις ἀγνοίας ἐκ μέρους τοῦ Καρδιογνώστου, εἰς ἡμᾶς δὲ δύναται νὰ ὑπομνήσῃ διαφόρους ἀληθείας πνευματικὰς καὶ μεταξὺ ἄλλων τὴν ἑξῆς: Ὅτι ὅπως μόνη ἡ ἐπαφὴ τῆς δυστυχοῦς ταύτης ἀπετέλει πραγματικὸν σύνδεσμον μετὰ τοῦ Χριστοῦ, διότι ἦτο **ἐπαφὴ πίστεως**, ἐνῷ ὁ συνωστισμὸς τοῦ ὄχλου, στενώτερος καὶ βιαιότερος, ἐστερεῖτο τοῦ ἀναγκαίου ἠθικοῦ συνδέσμου μεταξὺ τῆς ἀνθρωπίνης ἀνάγκης καὶ τῆς θείας δυνάμεως, ὁμοίως καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πολλοὶ συνωστίζονται εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν κηρυγμάτων καὶ ἱεροτελεστιῶν αὐτῆς, ἀλλ' ἐστερημένοι ὄντες τῆς σωζούσης πίστεως οὔτε ζητοῦσιν οὔτε εὑρίσκουσι τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἴασιν τὴν παρὰ τῷ Χριστῷ ὑπάρχουσαν πρὸς πλήρωσιν πάσης αὐτῶν ἀνάγκης.

Εἰς τοὺς Ἀποστόλους, θαυμάζοντας διὰ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Κυρίου καὶ εἰπόντας: «**Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε καὶ λέγεις, Τίς μοῦ ἤγγισεν ;**» ὁ Κύριος ἐπαναλαμβάνει: «**Μοῦ ἤγγισέ τις, διότι ἐγὼ ἐνόησα ὅτι ἐξῆλθε δύναμις ἀπ' ἐμοῦ,**» σκοπίμως περιφέρων τὸ βλέμμα ὅπως ἀναγκάσῃ τὴν γυναῖκα νὰ φανερώσῃ τὴν πρᾶξιν αὐτῆς καὶ ἐπισφραγίσῃ, διὰ τῆς δημοσίας ὁμολογίας ταύτης, τὴν ἐν αὐτῇ πίστιν καὶ τὴν γενομένην εἰς αὐτὴν εὐεργεσίαν. **Ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι δὲν ἐκρύφθη, ἦλθε τρέμουσα καὶ προσπεσοῦσα εἰς αὐτόν, ἀπήγγειλε πρὸς αὐτὸν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ διὰ ποίαν αἰτίαν ἤγγισεν αὐτόν, καὶ ὅτι πάραυτα ἰατρεύθη** (Λουκ. η'. 47). Πόσον εἶναι διδακτικὸν τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ὅλης ἱστορίας! Βλέπομεν ἀφ' ἑνὸς ἐφαρμοζομένην κατὰ τὸν ἐπισημότερον τρόπον τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν τῆς ὅλης εὐεργετικῆς δράσεως τοῦ Σωτῆρος, ὅστις ἐζήτει πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ καταστήσῃ τὴν σωματικὴν θεραπείαν μέσον ἰάσεως πνευματικῆς. Ἐξ ἄλλου διδασκόμεθα ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ λάβῃ τις τὴν ζητηθεῖσαν εὐλογίαν, νὰ γίνῃ τουτέστι μέτοχος τῆς χάριτος ἐν τῷ κρυπτῷ ἀλλ' ὅτι χρέος ἔχει ὁ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἐλεηθεὶς εἰς τὰς κρισίμους περιστάσεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ὁ ζητήσας καὶ εὑρὼν τὴν πνευματικὴν γαλήνην διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸ ἱλαστήριον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἀνομολογήσῃ τοῦτο ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, τόσον διὰ τὴν ἐπισημοποίησιν τῆς γενομένης εἰς αὐτὸν χάριτος, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς πίστεως τῶν ἄλλων.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς γυναικὸς δημοσίᾳ ἀνομολογίαν τῆς θεραπείας, ἥτις τρόπῳ τινι εἰσήχθη εἰς νέαν ζωήν, ὁ Κύριος ἀποτείνει εἰς αὐτὴν λέξεις παρηγορίας καὶ ἐνθαρρύνσεως: **Θύγατερ, ἡ πίστις σου σὲ ἔσωσεν· ὕπαγε ἐν εἰρήνῃ καὶ ἔσο ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.** Ναί, ἡ πίστις αὐτῆς ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ δύναμις τοῦ

Χριστοῦ ἀφ' ἑτέρου ἔσωσαν αὐτήν. Οὕτω λέγομεν ὅτι ἡ πίστις δικαιοῖ· δὲν εἶναι ἡ πίστις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εὐλογία, ἀλλὰ τὸ **ὄργανον** τῆς εὐλογίας ταύτης.

Εἶναι ἡ δεξιὰ χεὶρ τῆς ψυχῆς, διὰ τῆς ὁποίας συλλαμβάνει καὶ οἰκειοποιεῖται τὴν εὐλογίαν, καὶ μεταβαίνει εἰς ἀτμόσφαιραν διηνεκοῦς εἰρήνης.

Ὁ Θεοφύλακτος ἑρμηνεύει τὸ θαῦμα τοῦτο ὑπὸ ἔννοιαν μυστικήν. Κατὰ ταύτην ἡ νόσος τῆς γυναικὸς συμβολίζει τὴν ἀεὶ ρέουσαν πληγὴν τῆς ἁμαρτίας, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν ὅλοι οἱ φιλόσοφοι καὶ μεγάλοι νόες τοῦ κόσμου μὲ τὰ ποικῖλα των συστήματα νὰ στειρεύσωσιν. Ἡ ἐπαφὴ μετὰ τοῦ ἱματίου τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ πίστις εἰς τὸ ἐξιλαστήριον ἔργον Αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν εὐθὺς ἐπακολουθεῖ ἡ τοῦ ἁμαρτωλοῦ δικαίωσις ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ παροχὴ γαλήνης καὶ χαρᾶς.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ'.

Ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνος.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ 17ου αἰῶνος, ὁ Παπισμὸς περιῆλθεν εἰς σφοδρὰν **πάλην πρὸς τὴν Γαλλίαν** ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'., ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰσπράξεως τῶν εἰσοδημάτων τῶν χηρευουσῶν ἐκκλησιαστικῶν θέσεων. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἠμφισβήτησεν ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος ὁ ΙΑ'. Ἀλλὰ τότε μία **σύνοδος Γάλλων ἐπισκόπων**, συνελθοῦσα ἐν Παρισίοις τῷ 1682, ἀπέκρουσε τὴν Παπικὴν ἐπέμβασιν εἰς τὰ τῆς Γαλλικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνεκήρυξε τὰς λεγομένας «**Γαλλικανικὰς Ἐλευθερίας**», ἤτοι, τὰ δικαιώματα τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Γαλλίας, ψηφίσασα ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ Πάπα εἶναι καθαρῶς πνευματικὴ καὶ δὲν ἐπεκτείνεται εἰς τὰ ὑλικὰ ζητήματα, ὑπόκειται δὲ εἰς τὸ ἀνώτατον κῦρος τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων.

Ὀλίγον βραδύτερον ὁ Πάπας Κλήμης ὁ ΙΑ'. περιῆλθεν εἰς διάστασιν πρὸς **τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας Ἰωσὴφ** τὸν Α'. καὶ ὁ Βενέδικτος ΙΓ'. εἰς ρῆξιν μὲ τὸν **βασιλέα τῆς Πορτογαλλίας Ἰωάννην**. Μόνος ἐκ τῶν νεωτέρων Παπῶν **Βενέδικτος ὁ ΙΔ'.** (1741—58) ἠθέλησεν ἐξ ἐλευθέρας πεποιθήσεως νὰ μετριάσῃ τὰς μεσαιωνικὰς θεοκρατικὰς ἀρχὰς τοῦ Παπισμοῦ, νὰ ἐλαττώσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκκλ. ἑορτῶν καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν μόρφωσιν τοῦ κλήρου, ἀλλ' ἡ πρωτοβουλία του δὲν ἀπέφερε σπουδαίους καὶ μονίμους καρπούς. Ἐπὶ Πάπα Κλήμεντος τοῦ ΙΓ'. (1789) ὁ Παπισμὸς ἐπολεμήθη σφοδρῶς ἐκ τῆς **Καθολικῆς Γερμανίας**. Ὁ Καθολικὸς ἐπίσκοπος τοῦ Τρίερ **Νικόλαος φὸν Χόνθαϊμ** ἐξέδωκε

τῷ 1764 σύγγραμμα κηρύττον **τὸ ἀνώτατον κῦρος τῶν Οἰκουμεν. Συνόδων** ἐναντίον τῶν ὑπερμέτρων ἀξιώσεων τῶν Παπῶν. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐνεποίησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν ἐν τῷ Ρωμαιοκαθολικῷ κόσμῳ, ὁ δὲ Πάπας εὑρέθη ἐν ἀδυναμίᾳ τοῦ νὰ τιμωρήσῃ τὸν τολμηρὸν συγγραφέα. Ὀλίγον βραδύτερον οἱ ἐκλέκτορες ἐπίσκοποι τῆς Μογουντίας, τοῦ Τρίερ καὶ τῆς Κολωνίας ἐν Γερμανίᾳ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σαλτσβούργου ἐν Αὐστρίᾳ συνελθόντες εἰς σύνοδον εἰς τὸ Ἔμς (1784) ἀπεφάσισαν νὰ ἀνακηρύξωσι τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Γερμανίας **ἀνεξάρτητον τοῦ Πάπα**. Ἀλλ᾿ οὐδὲν κατώρθωσαν. Ἐπίσης ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας **Ἰωσὴφ ὁ Β΄.** (1765—91) ἐπεχείρησε ριζικὴν μεταρρύθμισιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐν τῷ κράτει αὐτοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς προόδους τῆς νεωτέρας κοινωνίας. Ἤθελε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κράτους ἐλευθέραν ἐντελῶς τῆς ἐπιβλαβοῦς ἐπιρροῆς τῆς Ρώμης. Εἰσήγαγε πλήρη **θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν**, παραχωρήσας εἴς τε τοὺς Προτεστάντας καὶ τοὺς Ὀρθοδόξους ὑπηκόους του ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῆς θρησκείας των καὶ ἴσα πολιτικὰ δικαιώματα πρὸς τοὺς Καθολικούς, καὶ ἠλάττωσε τὸν ἀριθμὸν τῶν **μοναστηρίων** διὰ τῆς διαλύσεως 700 ἐξ αὐτῶν. Τὰ δὲ ἐκ τῆς δημεύσεως τῶν κτημάτων τῶν διαλυθέντων μοναστηρίων καὶ ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐπισκόπων συλλεγέντα χρήματα ἐδαπάνησε πρὸς **βελτίωσιν τῆς λαϊκῆς ἐκπαιδεύσεως** καὶ τὴν ἵδρυσιν σχολείων καὶ κοινωφελῶν καταστημάτων. Ἀπηγόρευσε τὴν ἐξάρτησιν τῶν ὑπολειφθέντων μοναστηρίων ἀπὸ τῆς Ρώμης καὶ περιώρισε τὸ ἄπειρον **πλῆθος τῶν ἑορτῶν**, πομπῶν, λιτανειῶν καὶ ἀποδημιῶν, δι᾿ ὧν ὁ λαὸς συνειθίζετο εἰς τὴν ἀργίαν καὶ δεισιδαιμονίαν. Διέταξε νὰ **μεταφρασθῇ καὶ διαδοθῇ ἡ Ἁγία Γραφὴ** εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ ἀντὶ τῶν Λατινικῶν προσευχῶν καὶ τυπικῶν τῆς λατρείας, εἰσήγαγεν ὕμνους εἰς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν. Ἠλάττωσε τὰ εἰσπραττόμενα **δικαιώματα τοῦ Πάπα**, παρέσχεν εὐρυτέραν δικαιοδοσίαν εἰς τοὺς ἐπισκόπους τῆς χώρας καὶ ἐβελτίωσε τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰωσὴφ ἡ Γερμανικὴ Καθολικὴ θεολογία ἔλαβε μεγάλην ἀνάπτυξιν, ἀναζωογονηθεῖσα ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας. Ἐπ᾿ αὐτοῦ ἤκμασεν ὁ διάσημος ἐρευνητὴς τῶν Γραφῶν **Ἰὰν** (Jahn). Ἀπὸ τῆς Αὐστρίας δὲ μετεδόθη ἡ ἐλευθεριάζουσα αὕτη τάσις καὶ εἰς τὰς ἄλλας Καθολικὰς χώρας τῆς Γερμανίας. Μάτην διεμαρτύροντο κατὰ τοῦ Ἰωσὴφ ὁ Πάπας καὶ οἱ Αὐστριακοὶ ἐπίσκοποι, οἱ μένοντες πιστοὶ πρὸς τὴν Ρώμην. Ὁ Πάπας μάλιστα (Πῖος ὁ ΣΤ΄.) ἦλθεν αὐτοπροσώπως εἰς Βιέννην (1782), ἵνα μεταπείσῃ τὸν αὐτοκράτορα ἢ νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰς μεταρρυθμίσεις του, ἀλλ᾿ οὐδὲν κατώρθωσε.

Μὲ τὸ αὐτὸ νεωτεριστικὸν πνεῦμα εἰργάσθη καὶ ὁ μέγας δοὺξ τῆς Τοσκάνης **Λεοπόλδος** ἐν Ἰταλίᾳ, νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσὴφ καὶ τῆς ἀτυχοῦς βασιλίσσης Μαρίας Ἀντωανέττης τῆς Γαλλίας, ζητήσας νὰ περιορίσῃ τὴν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ κράτους του ἐξουσίαν τοῦ Πάπα, νὰ καταργήσῃ πολλὰς δεισιδαίμονας τελετὰς τῆς Ἐκκλησίας, νὰ διαδώσῃ τὴν Ἁγ. Γραφὴν καὶ νὰ εἰσαγάγῃ τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν εἰς τὰς ἐκκλ. ἀκολουθίας. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ τε Ἰωσὴφ καὶ τοῦ Λεοπόλδου, αἱ μεταρρυθμίσεις των δὲν ἐπέζησαν πολύ, ἀφ᾿ ἑνὸς μὲν διότι οἱ λαοί των **δὲν ἦσαν ἀρκούντως ὥριμοι** δι᾿ αὐτάς, ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ

διότι ἡ μακραίων ***ἐπιβολὴ τοῦ Παπισμοῦ*** ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε καὶ ἐὰν πρὸς καιρὸν ἐκλονίζετο καὶ ὠπισθοδρόμει, μετ᾽ ὀλίγον κατώρθωνε πάλιν νὰ συγκρατηθῇ καὶ νὰ ἀνακτήσῃ τὸ ἀπολεσθὲν ἔδαφος.

Ὁ Παπισμὸς ἐν Γαλλίᾳ διῆλθεν ἔτι μεγαλήτερον κλονισμὸν ἐπὶ τῆς μεγάλης ***Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως*** τοῦ 1789. Ὁ κατὰ τοῦ δεσποτισμοῦ τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς ἀπολυταρχίας τοῦ κράτους ἐξεγερθεὶς Γαλλικὸς λαὸς ἐζήτησε νὰ ἀποτινάξῃ καὶ τὸν πνευματικὸν δεσποτισμὸν τῆς Ρώμης. Ἡ πρώτη Γαλλικὴ Ἐθνοσυνέλευσις, χωρὶς νὰ θίξῃ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, ἠθέλησε νὰ καταρρίψῃ τὴν ***ἐξουσίαν τῆς ἱεραρχίας***, τῆς διευθυνομένης ἐκ Ρώμης ὑπὸ τοῦ Πάπα, καὶ νὰ σώσῃ τὸ κράτος ἐκ τῆς χρεωκοπίας, εἰσάγουσα τοὺς ***ἐκκλησιαστικοὺς θησαυροὺς*** εἰς τὸ Δημόσιον ταμεῖον. Πάντα τὰ ἐν Γαλλίᾳ μοναστήρια, ἅτινα εἶχον συσσωρεύσει μέγιστον πλοῦτον, κατηργήθησαν (1790) καὶ τὰ κτήματά των ἐδημεύθησαν. Ὁ κλῆρος τοῦ λοιποῦ θὰ ἐμισθοδοτεῖτο καὶ θὰ ἐπετηρεῖτο ὑπὸ τοῦ κράτους, θὰ ἐξελέγετο δὲ ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Οἱ κληρικοὶ ὤφειλον νὰ ὁμόσωσι πίστιν εἰς τὸ νέον πολίτευμα. Κατὰ τῶν ἀποφάσεων τούτων καὶ ἰδίως κατὰ τῆς ὁρκωμοσίας τοῦ Γαλλικοῦ κλήρου διεμαρτυρήθη ὁ Πάπας Πῖος ὁ ΣΤ΄., καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐγεννήθη τέλειον σχίσμα ἐν Γαλλίᾳ. Οἱ πλεῖστοι τῶν κληρικῶν, τῶν ἀρνηθέντων νὰ ὁρκισθῶσιν, ὑπεχρεώθησαν ὑπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως νὰ ἀπέλθωσι τῆς χώρας· πρὸς τιμωρίαν δὲ τοῦ Πάπα, ἡ πόλις ***Ἀβινιών***, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1348 ἀνῆκεν εἰς τοὺς Πάπας, προσηρτήθη εἰς τὸ Γαλλικὸν κράτος.

Ἡ ἀντίστασις αὕτη τοῦ Πάπα καὶ τοῦ πλείστου τοῦ Γαλλικοῦ κλήρου κατὰ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ κλήρου ὑπεράσπισις τῆς μοναρχίας καὶ ἀπολυταρχίας, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξεγείρῃ τὸν λαὸν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας ἐν γένει. Ἄλλως τε ἀπὸ πολλοῦ ὑπέβοσκεν ἐν Γαλλίᾳ ἀντιπάθειά τις τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ Καθολικισμοῦ, ὡς ἐκ τῆς διεστραμμένης ἠθικῆς τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ τῆς συστηματικῆς ἀντιδράσεως τῆς Ἐκκλησίας κατὰ πάσης μεταρρυθμίσεως ἐκκλησιαστικῆς ἢ πολιτικῆς. Ἐπίσης ἡ διάδοσις τοῦ Θεϊσμοῦ καὶ τοῦ Ὀρθολογισμοῦ εἶχε γεννήσει ἐν Γαλλίᾳ ἰσχυρὸν ***ἀντιθρησκευτικὸν πνεῦμα καὶ ἀσέβειαν***. Ὥστε ἡ ἔκρηξις τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως εὗρε προητοιμασμένα τὰ πνεύματα διὰ μίαν μεγάλην ἐξέγερσιν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς θρησκείας ἐν γένει, ἥτις ἐξέγερσις ἐξήφθη ἔτι μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ἀσυνέτου καὶ πείσμονος στάσεως τοῦ Πάπα καὶ τοῦ κλήρου ἀπέναντι τοῦ νέου ἐπαναστατικοῦ καθεστῶτος.

Διὰ τοῦτο ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τοῦ 1793 προέβη εἰς τὴν ***ἐπίσημον κατάργησιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας*** ἐν Γαλλίᾳ. Διαταγῇ αὐτῆς ἐπυρπολήθησαν καὶ κατηδαφίσθησαν περὶ τὰς 2000 ἐκκλησιῶν, ἀπηγορεύθη ἐπισήμως ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ἀνηγορεύθη ὡς μόνη θρησκεία τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ ἡ ***θρησκεία τοῦ Ὀρθοῦ Λόγου καὶ τῆς Ἐλευθερίας***, εἰς δὲ τὸν μέγαν καθεδρικὸν ναὸν τῆς Παναγίας (Notre Dame) ἐνεθρονίσθη μία ἑταίρα ὡς «***Θεὰ τῆς Λογικῆς***». Οἱ ἱερεῖς καὶ ἐπίσκοποι, ὅσοι δὲν εἶχον σωθῆ διὰ τῆς φυγῆς, ἠναγκάσθησαν ἐπὶ ἀπειλῇ θανάτου νὰ προσκυνήσωσι τὴν θεὰν ταύτην, ἀπαρνούμενοι τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν. Ἡ ***Κυριακὴ ἡμέρα κατηργήθη*** καὶ ἀντὶ τῶν ἑβδο-

μάδων ἐθεσπίσθησαν τὰ δεκαήμερα. Ἡ **ὕπαρξις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ** ἐκηρύχθη ὡς ψεῦδος καὶ πλάνη!

Ἀλλ' αἱ ἀκρότητες αὗται δὲν διήρκεσαν ἐπὶ πολύ. Ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Τρομοκρατίας ἤρχισαν νὰ ὑποβλέπωσιν ἀλλήλους καὶ νὰ ἀλληλοσπαράσσωνται. Ἀφ' ἑτέρου τὰ ἐγκλήματα ἐπληθύνθησαν, ἡ ὠμότης καὶ ἡ δίψα τοῦ αἵματος ἔφθασαν εἰς τὸ ἔπακρον. Οἱ ἰθύνοντες, ἂν καὶ ἄθεοι καὶ αἱμοχαρεῖς, ἠννόησαν ὅτι ὁ Γαλλικὸς λαὸς ἄνευ θρησκείας καὶ ἠθικῶν ἀρχῶν **ἐφέρετο πρὸς τὴν πλήρη ἀποθηρίωσιν**. Ὅθεν τῇ προτάσει τοῦ Ροβεσπιέρρου ἐψήφισεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ὅτι ὁ Γαλλικὸς λαὸς «ἀναγνωρίζει **τὸ Ὑπέρτατον Ὂν**, καὶ τὴν **ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς**», ὡρίσθη δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1794 ἑορτὴ «τοῦ Ὑπερτάτου Ὄντος». Κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος, ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν κυβέρνησις συντηρητικωτέρα —τὸ λεγόμενον **Διευθυντήριον**—αὕτη παρεδέχθη μὲν τὴν λατρείαν ταύτην, ηὐνόησεν ὅμως μίαν θρησκευτικὴν αἵρεσιν, ἥτις ὠνομάζετο τῶν **Θεοφιλανθρώπων**, ἔχουσα ὡς κύριον δόγμα αὐτῆς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων· κατὰ τὰ ἄλλα ἐπρέσβευε τὰς ἀρχὰς τῆς φυσικῆς θρησκείας. Ἀλλ' ἡ νέα θρησκεία δὲν ηὐδοκίμησε καὶ τῷ 1800 ἡ κυβέρνησις ἀπηγόρευσεν εἰς αὐτὴν τὴν χρῆσιν τῶν δημοσίων ναῶν.

Τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ἠνέχθη τὸ Διευθυντήριον, ἀλλ' ἀπῄτησεν ὅπως ὁ κλῆρος αὐτῆς ὁρκισθῇ εἰς τὸ σύνταγμα τῆς Δημοκρατίας. Τὴν ἀντίστασιν τοῦ Πάπα καὶ τῶν πιστῶν αὐτῷ Γάλλων κληρικῶν ἀπεφάσισαν τέλος οἱ Γάλλοι νὰ συντρίψωσι διὰ τῆς βίας· ὅθεν ἐστάλη ἰσχυρὸς Γαλλικὸς στρατὸς εἰς Ἰταλίαν, ὅστις κυριεύσας τὴν Ρώμην, ἀνεκήρυξεν ἐκεῖ τὴν δημοκρατίαν, τὸν δὲ Πάπαν **ἀπήγαγεν** εἰς Γαλλίαν ὡς αἰχμάλωτον (1798).

Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε φανῆ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς ὁ μέγας Κορσικανὸς **Ναπολέων Βοναπάρτης**, ὅστις βαθμηδὸν συνεκέντρωσεν εἰς χεῖράς του τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐπὶ τέλους ἐστέφθη αὐτοκράτωρ (1804). Ἀκόμη καὶ πρὸ τῆς στέψεώς του, εἶχε δείξει διάθεσιν ὅπως **ἀποκαταστήσῃ τὴν Παπικὴν Ἐκκλησίαν** ἐν Γαλλίᾳ, ὡς στοιχεῖον τάξεως καὶ ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας. Ὅθεν κατὰ τὸ 1801 συνῆψε μετὰ τοῦ νέου Πάπα Πίου τοῦ Ζ'. μίαν **σύμβασιν** (Κογκορδᾶτον, Concordat), καθ' ἣν ὁ Πάπας ἐγκαθίστατο πάλιν εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικά του δικαιώματα, ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία παρέμενεν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ κράτους, οἱ ἐπίσκοποι θὰ διωρίζοντο ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως, οἱ δὲ κληρικοὶ οἱ ὀμόσαντες πίστιν εἰς τὸ δημοκρατικὸν σύνταγμα ὤφειλον νὰ παραιτηθῶσιν· ἔτι δὲ οὐδεμία Παπικὴ **βοῦλλα** (διαταγὴ) θὰ ἐκοινοποιεῖτο τοῦ λοιποῦ ἐν Γαλλίᾳ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς Κυβερνήσεως.

Αἱ παραχωρήσεις αὗται τοῦ Ναπολέοντος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἦσαν ἀποτελέσματα ὑπολογισμοῦ καὶ ὑστεροβουλίας, οὐχὶ δὲ εὐλαβείας ἢ θεοσεβείας. Ὁ Ναπολέων, ἀποβλέπων εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον καὶ τὴν μοναρχίαν, ἤθελε νὰ προσεταιρισθῇ ἕνα τόσον ἰσχυρὸν σύμμαχον, οἷα ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Παπισμός. Διὸ καὶ ὁ Πάπας εἰς ἀμοιβὴν τῶν εὐεργεσιῶν τούτων ἔστεψε τὸν Ναπολέοντα ὡς αὐτοκράτορα. Ἀλλ' ἡ συμμαχία αὕτη δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ, ὡς ἐκ τῆς μεγεθύνσεως τῶν Παπικῶν ἀξιώσεων· καὶ τῷ 1808 ὁ Ναπολέων ἠναγκάσθη πάλιν νὰ καταλάβῃ τὴν Παπικὴν ἐπικράτειαν καὶ νὰ ἀκυρώσῃ τὴν δωρεὰν Καρόλου

τοῦ Μεγάλου (1809). Ὁ Πάπας ἀπήντησε, κατὰ τὰ πατροπαράδοτα τῆς Ἁγίας Ἕδρας, δι' **ἀφορισμοῦ τοῦ αὐτοκράτορος,** ὁπότε ὁ Ναπολέων τὸν συνέλαβεν αἰχμάλωτον καὶ τὸν ἐφυλάκισεν εἰς Σαβόναν.

Ἀλλ' ὁ Ναπολέων μετ' ὀλίγα ἔτη ἐκρημνίσθη καὶ οἱ νικήσαντες αὐτὸν Σύμμαχοι, ὡς καὶ οἱ ἐπανιδρυθέντες βασιλεῖς τῆς Γαλλίας Λουδοβῖκος ὁ ΙΗ΄. Κάρολος ὁ Ι΄. καὶ Λουδοβῖκος Φίλιππος, ἀπέδωκαν πάλιν εἰς τὸν Πάπαν τὰ παλαιὰ αὐτοῦ πολιτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα. Πῖος ὁ Ζ΄., μόλις ἐπανελθὼν εἰς Ρώμην, ἔσπευσε **νὰ ἀνασυστήσῃ τὸ τάγμα τῶν Ἰησουϊτῶν,** τὸ ὁποῖον εἶχε διαλύσει ὁ Πάπας Κλήμης ὁ ΙΔ΄. (1713). Ἡ ἀνασύστασις αὕτη ἐγένετο, κατὰ τὴν σχετικὴν Παπικὴν βοῦλλαν, τῇ ὁμοθύμῳ παρακλήσει πάντων τῶν Καθολικῶν ἡγεμόνων. Πράγματι, διάφοροι ἡγεμόνες, φοβούμενοι τὰς ἐπαναστατικὰς ἰδέας καὶ τάσεις τῆς ἐποχῆς, καὶ θέλοντες νὰ κρατήσωσι τοὺς λαούς των εἰς ἀπόλυτον πολιτικὴν ὑποταγήν, προθύμως ὑπεστήριξαν τὴν ἀνασύστασιν τῶν Ἰησουϊτῶν. Ὁ Πάπας μάλιστα εἶχε τοσοῦτον ἀνακτήσει τὸ θάρρος του, ὥστε **διεμαρτυρήθη κατὰ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης** (1815), ὅσον ἀφορᾷ τὴν διάλυσιν τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τὴν κατάργησιν τῶν πνευματικῶν (ἐπισκοπικῶν) ἡγεμονιῶν. Ἀλλ' αἱ διαμαρτυρίαι αὐτοῦ οὐδὲν ἀπέφερον ἀποτέλεσμα. Ἐπίσης ἄνευ ἀποτελέσματος διεμαρτυρήθη κατὰ τοῦ Φερδινάνδου Δ΄, βασιλέως τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας, ὅστις ἠρνήθη νὰ πληρώνῃ τοῦ λοιποῦ εἰς τὸν Πάπαν **φόρον ὑποτελείας,** διότι πᾶσα τοιαύτη ὑποτέλεια κοσμικῆς ἐξουσίας εἰς τὴν Παπικὴν ἕδραν ἐθεωρεῖτο πλέον ὡς καταργηθεῖσα (1816). Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος κατέκρινεν ὁ Πῖος τὰς **Βιβλικὰς Ἑταιρίας**, αἵτινες διέδιδον τὴν Ἁγ. Γραφὴν εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ ἀνὰ τὰς διαφόρους χώρας. Ὁ διάδοχός του Πάπας Λέων ὁ ΙΒ΄. (1823—29) κατεδίκασε καὶ αὐτὸς τὰς Βιβλικὰς Ἑταιρίας καὶ ἀνενέωσε τὰς φυλακίσεις τῆς **Ἱερᾶς Ἐξετάσεως,** ἐπανηγύρισε δὲ τὸ **Ἰωβιλαῖον** τοῦ 1825 μὲ ἀφθονωτάτην διανομὴν ἀφέσεων. Ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΣΤ΄ (1831—1846) ἐζήτησε διὰ μεγάλης ἐνεργητικότητος νὰ ἐπιβάλῃ πάλιν διεθνῶς τὰς Παπικὰς ἀξιώσεις περὶ κοσμικῆς ἐξουσίας. Τὰ ὁσημέραι ἐξαπλούμενα φιλελεύθερα πολιτικὰ ρεύματα, ἅτινα ἐξεδηλώθησαν εἰς τὸν σχηματισμὸν μυστικῶν συλλόγων, ὡς τῆς περιφήμου ἐν Ἰταλίᾳ ἀδελφότητος τῶν **Καρβονάρων,** κατεπνίγησαν αἱματηρῶς διὰ τῆς στρατιωτικῆς ἐπεμβάσεως τῶν Αὐστριακῶν. Ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τάσις τῆς νέας Ἰταλίας ἐξηκολούθησε παρ' ὅλους τοὺς διωγμούς. Ὁ Γρηγόριος τῷ 1832 ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον, δι' ἧς ἐκήρυττε τὸν πόλεμον οὐ μόνον κατὰ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς **ἐλευθερίας τοῦ τύπου καὶ τῆς συνειδήσεως**, ὁλόκληρος δὲ ἡ δρᾶσίς του διεπνέετο ὑπὸ τῶν ἰδεῶν τούτων. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ, τὸ πνεῦμα τῶν Ἰησουϊτῶν, ἤτοι ἡ **ἀντίδρασις κατὰ πάσης προοδευτικῆς ἰδέας,** ἐπεκράτησε τελείως παρὰ τῷ Παπισμῷ. Ὁ Γρηγόριος ἐθεώρει ὅτι εἶναι **βλασφημία** τὸ νὰ λέγηται ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀνάγκην ἀνακαινίσεως, **ἔγκλημα** δὲ τὸ νὰ προσβάλληται ἡ ἀγαμία τοῦ κλήρου. Ὑπεστήριζε δὲ ὅτι **μόνος ὁ Πάπας** δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς διδασκαλίας καὶ πολιτείας τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι ὀφείλουσι νὰ ἀκολουθῶσι τὸν Πάπαν τυφλῶς, τοὺς δὲ ἐπισκόπους οἱ ἱερεῖς καὶ τοὺς ἱερεῖς ὁ λαός.

(ἀκολουθεῖ).

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΕΒΑΡΤΟΣ ΓΛΑΔΣΤΩΝ

Εἰς περίοπτον θέσιν εἶναι ἐστημένος ὁ ἀνδριὰς τοῦ Γουλιέλμου Γλάδστωνος, καὶ πᾶς βαδίζων ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἴδῃ αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς ἱστάμενον καὶ οἱονεὶ δημηγοροῦντα. Ἦτο πρᾶξις δικαιοσύνης ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἡ τιμὴ αὕτη, ἡ ἀποδοθεῖσα εἰς τὴν μνήμην τοῦ Γλάδστωνος, διότι ὑπῆρξεν ἐκ τῶν σπανίων ξένων, οἵτινες μὲ τοσοῦτον ἐνθουσιασμὸν ὑπεστήριξαν τὰ δίκαια τοῦ μικροῦ καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου τῆς ἀναβιώσεώς του Ἔθνους μας, καὶ οἵτινες μὲ τόσην ἀγάπην εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως καὶ ἀναπτύξεως αὐτοῦ. Ἀλλ᾽ εἶναι ἀμφίβολον ἂν πολλοὶ Ἕλληνες γινώσκωσιν ἔστω καὶ τόσα περὶ αὐτοῦ. Διὰ τοὺς πλείστους εἶναι ὁ ποτὲ μέγας φιλέλλην Γλάδστων, ἴσως δὲ γνωρίζουν καὶ ὅτι ὑπῆρξεν ὁ πραγματώσας τὴν ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ Γλάδστωνος ἀναμφιβόλως ὑπῆρξε δι᾽ ἡμᾶς τὸ μέγα του προτέρημα, ἀλλ᾽ εἶχεν ὁ ἀνὴρ καὶ πολλὰ ἄλλα προτερήματα, τῶν ὁποίων ἡ γνῶσις καὶ μίμησις θὰ ὠφέλει ἡμᾶς τόσον, ὅσον καὶ ἡ παραχώρησις τῆς ἀγλαοῦς Ἑπτανήσου καὶ ἴσως περισσότερον.

Τὰ προτερήματα ταῦτα φέρω ἐνώπιον τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Ἀστέρος» πρὶν ἢ εἰς μεταγενέστερα φύλλα παραθέσω μεταφράσεις ἀποσπασμάτων ἐξ ἑνὸς μεγάλου θρησκευτικοῦ περιεχομένου βιβλίου του. Ἵνα δὲ γνωρίσωμεν ἀσφαλῶς τὸν ἄνδρα, μεταφράζω ἀποσπάσματα ἐκ βιογραφίας αὐτοῦ γεγραμμένης ὑπὸ δοκίμου βιογράφου, τοῦ Ῥῶσσελλ (οὐχὶ τοῦ Χαραυγιστοῦ).

«Ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτη ὁ Γλάδστων ἐτήρησε τοσοῦτον ἀνάστημα ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ ὡς πολιτικός, ὡς πρόεδρος τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὡς ῥήτωρ, ὥστε ἄλλαι βαθύτεραι ὄψεις τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ συχνάκις παρεβλέποντο καὶ ἐπεσκοτίζοντο. Οὕτως ἴσως φανῇ ὡς παράδοξος ἡ διαβεβαίωσις, εἰς ἣν ὁ βιογράφος μετὰ πεποιθήσεως προβαίνει, ὅτι παράγων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἦτο ἡ θρησκευτικότης του. Ἡ θρησκεία, ἐν ᾗ ὁ Γλάδστων ἔζη καὶ ἐκινεῖτο καὶ ὑπῆρχεν, ἦτο ἀρχὴ ἐξόχως ζωηρὰ καὶ πλήρης δραστηριότητος, ἐνθέρμως κινοῦσα τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ, ὡρισμένη καὶ σαφὴς εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ, ἐπιτακτικὴ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις της, πρακτική, ὁρατὴ καὶ ἁπτὴ εἰς τὰ ἀποτελέσματά της. Ἦτο ἡ θρησκεία του ὡς μία ἀργυρᾶ κλωστὴ διαθέουσα καθ᾽ ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ περιπλόκου καὶ ποικίλου ὑφάσματος τῆς μακρᾶς αὐτοῦ ζωῆς».

«Ἐν ᾧ ἐπεδόθη εἰς τὴν πολιτικήν, οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ εἶναι οὐσιωδῶς καὶ πρὸ παντὸς Χριστιανός... Καθ᾽ ὅλας τὰς μεταβολὰς καὶ τύχας τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου, ὡς μέλος κόμματος, ὡς ὑποστηρικτὴς τῆς αὐτονομίας τῆς Ἰρλανδίας, ὡς ἀρχηγὸς Κυβερνήσεως, ὡς ἀρχηγὸς ἀντιπολιτεύσεως, ὡς ὑποψήφιος προτεινόμενος ὑπὸ Λουκὸς διὰ τὴν ἀντιπροσώπευσιν ἐπαρχίας καὶ ἐντεθρονισμένος συγχρό-

νως εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῆς δημοκρατικῆς μερίδος, εἰργάσθη ἀείποτε πρὸς ἐπίτευξιν καὶ προαγωγὴν γενικωτέρας θρησκευτικότητος»,

«Αἱ ἕξεις του σχετικῶς πρὸς τὴν συστηματικὴν ἐκτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν του καθηκόντων ἦσαν τοῖς πᾶσι γνωσταί. Ἐτήρει αὐστηρῶς τὴν Κυριακὴν ἡμέραν μόνον διὰ ἱερὰν χρῆσιν. Γράφων καὶ ὁμιλῶν, καταγινόμενος εἰς μελέτας, κυβερνῶν τὸ κράτος, ἀντιπολιτευόμενος πᾶσαν πολιτικὴν ἣν ἀπεδοκίμαζε, πάντοτε καὶ πανταχοῦ ὑπεστήριξεν ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δικαιοῦται νὰ κατέχῃ πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὰς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων, ἐξήλεγχε δὲ τὴν ἐπιπολαιότητα καὶ ἡμιμάθειαν ἐκείνων οἵτινες ἐνόμιζον, ἢ ἔλεγον ὅτι ἐνόμιζον, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ὡς ἐλατήριον ἀνθρωπίνης δράσεως ἔχει ἐξαντληθῇ. Κατὰ τὴν τετάρτην αὐτοῦ πρωθυπουργίαν ἔγραφε πρός τινα Ἀμερικανόν, ἐρωτήσαντα αὐτὸν περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεώς του: «Ὅ,τι γράφω καὶ ὅ,τι σκέπτομαι καὶ ὅ,τι ἐλπίζω θεμελιοῦται ἐπὶ τῆς Θεότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥτις εἶναι ἡ μόνη κεντρικὴ ἐλπὶς διὰ τὴν ἀθλίαν καὶ παραπλανωμένην ἀνθρωπότητα».

«Ἡ διαχείρισις τῆς Κυβερνήσεως ἦτο διὰ τὸν Γλάδστωνα πάντοτε πρᾶξις θρησκευτική. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς μικρὰς λεπτομερείας τῆς ζωῆς ἡ συναίσθησις τῆς εὐθύνης ἐνώπιον ἀοράτου Κριτοῦ διὰ τὰ πεπραγμένα ἐν τῷ σώματι κατεῖχεν αὐτὸν ἀδιαλείπτως. Ἠσθάνετο ὅτι ἦτο ὑπεύθυνος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ χρόνου, τῶν προσόντων του, τῶν εὐκαιριῶν, τῆς ἐπιρροῆς καὶ τῆς ἐξουσίας. Ἐθεώρει ἑαυτὸν ὑπεύθυνον διὰ τὰ βιβλία ἅτινα ἀνεγίνωσκε, δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔγραφε, διὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ, ὡς καὶ διὰ τὸ φαγητὸν καὶ ποτόν αὐτοῦ, εἰς ταῦτα δὲ προσετίθετο, ὁσάκις ἦτο ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, ἡ εὐθύνη διὰ τὰ ἠθικὰ καὶ ὑλικὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ, τὰ ἐμπεπιστευμένα εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ».

Ἦτο προσέτι θαυμαστὴς τοῦ καλοῦ. Τὸ καλὸν ἐν τῇ φύσει, τῇ τέχνῃ, τῇ φιλολογίᾳ εἵλκυεν αὐτὸν μὲ δύναμιν ἀκατάσχετον. Οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδιδεν εἰς ὅ,τι ἦτο ἁπλῶς σπάνιον ἢ περίεργον ἢ δαπανηρόν, ἀλλὰ κατελαμβάνετο ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ διὰ ὡραίαν εἰκόνα, δι' ἄγαλμα ἐκτάκτου τέχνης ἢ διὰ χειροτέχνημα ἀριστοτεχνικόν. Καλὴ μουσικὴ ἤγγιζεν αὐτὸν εἰς τὸ βάθος. Ἐν τῇ φιλολογίᾳ εἶχε τὴν ἀπαίτησιν νὰ εὑρίσκῃ κάλλος οὐ μόνον τῆς γλώσσης ἀλλὰ καὶ τοῦ περιεχομένου. Ἁπλῆ τέχνη εἰς τὴν διαγραφὴν χαρακτήρων, ἡ λεπτότης περὶ τὴν ἀνάλυσιν αὐτῶν, ἡ δύναμις παραγωγικὴ δὲν ἤρκει ὅπως προκαλέσῃ τὸν ἔπαινόν του διὰ συγγραφέα, ὅστις, ὡς ὁ Γεώργιος Ἔλιοτ, εἶναι μᾶλλον δυνατὸς παρὰ καλλιτέχνης, ἢ ἐπιμένει, ἔστω καὶ μετὰ πολλῆς τέχνης, ἐπὶ ἀηδῶν ὄψεων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος».

«Ὁ ἐνθουσιασμός του οὗτος πρὸς τὸ καλὸν κατέστησε τὸν Γλάδστωνα καθ' ὅλην τὴν ζωήν του ἀφωσιωμένον σπουδαστὴν τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Δάντου. Σχετικῶς πρὸς τὸν Ὅμηρον, εἶναι περιττὸν νὰ παρακολουθήσωμεν αὐτὸν εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐθνολογικὰς καὶ θρησκευτικὰς θεωρίας, τὰς ὁποίας εἰς ἀλληλοδιαδόχους συγγραφὰς παρέθηκεν ἐνώπιον τοῦ κόσμου κατὰ τὰ ἔτη 1858, 1869, 1876 καὶ 1890. Εἴτε ὀρθαὶ εἴτε ἐσφαλμέναι, αἱ θεωρίαι του βασίζονται ἐπὶ ἀπολύτου καὶ λεπτομεροῦς γνώσεως τοῦ κειμένου—εὐνόητος οὗτος ἀλλ' οὐσιώδης καταρτισμὸς διὰ τὸ ἔργον τῆς ὀρθῆς ἑρμηνείας, τὸν ὁποῖον καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος φιλόλογοι συχνάκις παραμελοῦσι.

Τοῦ Γλάδστωνος αἱ δημοσιευθεῖσαι εἰς τὸν Ὅμηρον μελέται ἐφείλκυον μεγάλους ἐπαίνους ἐκ μέρους δοκίμων φιλολόγων, οἷος ὁ Τζέβ καὶ ὁ Φρῆμαν...

Ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ αἰὼν αὐτοῦ εὗρον δι᾽ αὐτοῦ δικαιοσύνην καὶ ἐκτίμησιν, ὁποίαν ὁ Ὅμηρος οὐδέποτε εὗρεν ἔξω τῆς πατρίδος του. Ὁ Γλάδστων ὑπερήσπισε τὴν ἀληθῆ θέσιν τοῦ μεγίστου τῶν ποιητῶν, ἀπήλλαξε δὲ τὴν ἀφήγησίν του καὶ τοὺς ἥρωάς του ἀπὸ τῶν παρεξηγήσεων αἰώνων».

«Ἵνα σχηματίσῃ τις τὴν ὑψίστην καὶ ἀληθεστάτην ἐκτίμησιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Γλάδστωνος, πρέπει νὰ τὸν ἴδῃ μεταξὺ τῆς οἰκογενείας του. Ὑπάρχουσι πολλοὶ οἵτινες κάμνουσιν ἐντύπωσιν βλεπόμενοι μακρόθεν, ἐπὶ τοῦ ὕψους τῶν διανοητικῶν των προτερημάτων, ἔξω πάσης ἐρεύνης τοῦ χαρακτῆρος, ἢ περιβαλλόμενοι ὑπὸ τῆς ὁμίχλης τῆς ὑψηλῆς των θέσεως καὶ τῶν μεγάλων των ἔργων. Ἄλλοι ἐξέχουσιν ὡς ὁρατοὶ εἰς μέσην τινὰ ἀπόστασιν τῆς ἐπισήμου μετὰ τῶν ἄλλων ἐπαφῆς ἢ τῶν φιλικῶν ἀλλ᾽ οὐχὶ στενῶν σχέσεων τῆς ἐπαγγελματικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἀλλ᾽ αἱ εὐγενέστεραι φύσεις εἶναι ἐκεῖναι, αἵ ὁποῖαι ἀποκαλύπτονται μὲ ὅλας των τὰς ἀρετὰς εἰς τὴν στενὴν συγκοινωνίαν τῆς οἰκογενείας, καὶ εἰς τὸν κύκλον τοῦτον ὁ Γλάδστων ἦτο ἐξόχως ἑλκυστικός. Ἡ ἐπιμέλειά του, ἡ τάξις, ἡ ἁπλότης καὶ ὑπὲρ πάντα ἡ ἔνθερμος καὶ ἡ ἀνδροπρεπὴς εὐσέβεια τῆς καθημερινῆς ζωῆς του παρουσίαζον θέαμα πολὺ λαμπρότερον παρὰ τὰς περιφημοτάτας ἀγορεύσεις του ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ ἢ ἐπὶ τοῦ βήματος. Ἦτο ἀγαπητότατος εἰς τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ ἐσχετισμένους εἴτε διὰ δεσμῶν συγγενείας εἴτε διὰ φιλίας εἴτε δι᾽ ὑπαλληλίας· καὶ ἴσως εἶναι ὁ μέγιστος δι᾽ αὐτὸν ἔπαινος ὅτι δὲν ἦτο ἀνάξιος τῆς ἀφοσιώσεως, ἥν ἐνέπνεεν».

Ὁ Γλάδστων ἔγραφε πολλά. Πῶς τὸ κατώρθωσε μὲ ὅλον τὸ βάρος τῶν λοιπῶν ποικίλων του ἀσχολιῶν, ἰδίως τῶν πολιτικῶν ; Τὴν ἀπόκρισιν δίδει ὁ ἴδιος εἰς τὸ μέρος τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, οὗτινος ἀποσπάσματα προτιθέμενα νὰ μεταφράσωμεν διὰ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀστέρος», καὶ τὸ ὁποῖον ἐπιγράφεται «Ὁ ἀπόρθητος βράχος τῆς Ἁγίας Γραφῆς». Ἰδοὺ οἱ λόγοι του :

«...Καίπερ στερούμενος κατὰ μέγαν βαθμὸν τῶν προσόντων εἰδικοῦ θεολόγου, ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ πλέον ἔτη ἀφιέρωσα τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ χρόνου, ὅν ἠδυνάμην εὐλόγως ν᾽ ἀποσπάσω ἀπὸ τῶν πολιτικῶν μου καθηκόντων, εἰς ἄλλο καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ὅμοιον ἀντικείμενον εἰδικῆς σπουδῆς, πιστεύων ὅτι ἀλλαγὴ ἐργασίας εἶναι τὸ ὑγιεινότατον εἶδος ἀναψυχῆς. Οὕτως ἐπεδόθην εἰς τὴν σπουδὴν τῆς προϊστορικῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τῶν ὁποίων αἱ τύχαι ὑπῆρξαν μετὰ τὰς τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔθνους αἱ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστοι καθ᾽ ἑαυτὰς καὶ ἐφ᾽ ὧν προέκυψαν σπουδαιότατα ἀποτελέσματα δι᾽ ἡμᾶς».

Ἡ ἀλλαγὴ λοιπὸν ἐργασίας, ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀναψυχῆς, ὑπῆρξεν ἡ μέθοδος δι᾽ ἧς ἀνὴρ τοσοῦτον πολυάσχολος ἐν τῇ πολιτικῇ τῆς χώρας του κατέστη δόκιμος συγγραφεὺς πολλῶν καὶ σπουδαίων ἔργων.

Ξ. Π. Μόσχου.

ΠΕΡΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ(*)

Καθ' ἣν στιγμὴν γράφονται αἱ γραμμαὶ αὗται, ἀπὸ διάφορα σημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος ἀγγέλλονται ταραχαὶ καὶ αἱματοχυσίαι, προκαλούμεναι ὑπο ἀτόμων ἢ ὀργανώσεων καλουμένων Κομμουνιστικῶν. Ἐπιβάλλεται ὅθεν ἡ μελέτη τοῦ Κομμουνισμοῦ, ὡς συστήματος ὄχι πλέον θεωρητικοῦ ἀλλ' ἐμπραγμάτου, ζητοῦντος ἐφαρμογὴν παρ' ἡμῖν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ σύστημα τοῦτο ἐφηρμόσθη ἤδη ἐπὶ ὁλόκληρον ἑπταετίαν ἐν Ρωσσίᾳ, ἔχομεν πάντα τὰ ἀναγκαιοῦντα στοιχεῖα, ὅπως κρίνωμεν τὸν Κομμουνισμὸν ἐκ τῶν καρπῶν αὐτοῦ.

Κομμουνισμὸς εἶναι λέξις καταγωγῆς λατινικῆς καὶ σημαίνει ***κοινωνισμός***, ἤτοι ***κοινοκτημοσύνη***. Εἶναι δὲ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐδόθη γενικῶς, πρὸ ἀκόμη τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ρωσσικοῦ Μπολσεβικισμοῦ, εἰς πᾶν σύστημα κοινωνικόν, ἔχον ὡς βάσιν τὴν κατάργησιν τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τὴν συγχώνευσιν αὐτῆς εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς ***κοινότητος***.

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ὁ ***Κομμουνισμὸς*** δὲν εἶναί τι νέον. Ὁ ἀρχαιότερος Κομμουνιστής, τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν, (δὲν τὸ φαντάζεσθε ἴσως) ἦτο ὁ ***Πλάτων***, ὅστις εἰς τὸ σύγγραμμά του «Περὶ Πολιτείας» περιγράφει πῶς θὰ διωργάνωνεν αὐτὸς τὴν ἰδεώδη πολιτείαν, καὶ ἡ πολιτεία αὕτη ἔχει χαρακτῆρα κομμουνιστικόν. Οὕτω λ. χ. λέγει ὅτι εἰς τὴν ἰδεώδη πολιτείαν πᾶσα ἰδιοκτησία θὰ ἦναι κοινὴ μεταξὺ τῶν πολιτῶν· ἀκόμη καὶ αἱ γυναῖκες θὰ ἦναι κοινὸν κτῆμα, καταργουμένου τοῦ γάμου. Τὰ παιδία θὰ ἀφαιρῶνται ἀπὸ τὴν κηδεμονίαν τῶν γονέων καὶ θὰ ἀνατρέφωνται ὑπὸ τῆς πολιτείας. Αἱ ἑνώσεις μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, αἱ γεννήσεις τῶν τέκνων καὶ αἱ ἐργασίαι τῶν πολιτῶν θὰ διέπωνται ὑπὸ τῶν κυβερνώντων τὴν πολιτείαν. Καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Πλάτων, ὅταν ἔγραφε ταῦτα, ἔγραφεν ἀπὸ καθαρῶς θεωρητικῆς ἀπόψεως· δὲν ἐδίδασκεν, οὔτε ἐφήρμοζε τὸν Κομμουνισμόν, ὅπως τὸν ἐννοοῦμεν σήμερον. Ἦτο μία θεωρητικὴ προσπάθεια ἑνὸς φιλοσόφου νὰ λύσῃ τὰ διάφορα κοινωνικὰ προβλήματα, νὰ θεραπεύσῃ τὰ διάφορα κοινωνικὰ ἄτοπα, ἀδικήματα καὶ ἀνισότητας τῆς ἐποχῆς του.

Εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἐπὶ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Ἀποστολικῆς περιόδου, βλέπομεν κἄτι τι, τὸ ὁποῖον φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὡς ἓν εἶδος μετρίου Κομμουνισμοῦ, μεταξὺ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Ἀναγινώσκομεν ὅτι «πάντες οἱ πιστεύσαντες ἦσαν ὁμοῦ καὶ ***εἶχον τὰ πάντα κοινά.*** καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐπώλουν καὶ διεμοίραζον εἰς πάντα, καθ' ἣν ἕκαστος εἶχε χρείαν» (Πράξ. β'. 44, 45). «Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ ἦτο μία· καὶ οὐδεὶς ἔλεγεν ὅτι εἶναι ἑαυτοῦ τί ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ ἀλλ' ***εἶχον τὰ πάντα κοινά...*** οὐδὲ ἦτό τις μεταξὺ αὐτῶν ἐνδεής· διότι ὅσοι ἦσαν κτήτορες ἀγρῶν ἢ οἰκιῶν, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πωλουμένων καὶ ἔθετον εἰς

(*) Διάλεξις γενομένη ἐνώπιον τοῦ ἐν Ἀθήναις Χριστιανικοῦ Συλλόγου τῶν Νέων.

τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων καὶ διεμοιράζετο εἰς ἕκαστον κατὰ τὴν χρείαν αὐτοῦ» (Πράξ. δ'. 32, 34, 25).

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο γνήσιος Κομμουνισμὸς — δηλ. κατάργησις τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας — ἀλλὰ μᾶλλον ***οἰκειοθελὴς συνεισφορὰ*** τῶν ἐχόντων ὑπάρχοντα εὐσεβῶν ὑπὲρ τῶν γενικῶν ἀναγκῶν τῆς νεοσυστάτου Χριστιανικῆς ἀδελφότητος — μία θυσία πίστεως καὶ ἕνας φόρος ἀγάπης. Οὔτε φαίνεται νὰ ἐπεξετάθη ἡ κοινοκτημοσύνη αὕτη πέραν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ πρώτης Ἐκκλησίας ἢ πέραν τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἐκκλησία., διότι οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ τῶν Ἀποστολικῶν χρονικῶν εὑρίσκομεν μνείαν παρομοίας τινος ἐνεργείας. Οἱ Ἐσσηνοὶ ὅμως καὶ οἱ Θεραπευταὶ -- δύο αἱρέσεις Ἰουδαϊκαὶ ἐν Παλαιστίνῃ — εἶχον τὴν κοινοκτημοσύνην, ἥτις ἀπηγόρευεν εἰς τὰ μέλη τῶν αἱρέσεων τούτων τὸ νὰ ἔχωσιν ἀτομικὰ ὑπάρχοντα. Καὶ τὸν κανόνα τοῦτον ἠσπάσθησαν βραδύτερον καὶ τὰ διάφορα ***μοναχικὰ τάγματα*** τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως. Ἄλλην πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν Κομμουνιστικῶν ἰδεῶν δὲν ἀναφέρει ἡ ἱστορία μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος, ὅτε ***ἐν Ἀμερικῇ ὀλίγαι τινες θρησκευτικαὶ αἱρέσεις*** ἢ κοινότητες ἠθέλησαν νὰ ἐφαρμόσουν τὴν ***κοινοκτημοσύνην*** ἐντὸς τοῦ μικροῦ των κύκλου. Ἀλλ' αἱ κοινότητες αὗται οὐδέποτε ἔλαβον μεγάλην διάδοσιν· βαθμηδὸν δὲ ἐξέλιπον, χωρὶς νὰ ἀφήσουν ἴχνη.

Ὑπῆρξαν ὡσαύτως καὶ διάφοροι ***ἰδεολόγοι*** θιασῶται τῆς Κομμουνιστικῆς ἰδέας, οἵτινες συνέγραψαν συστήματα θεωρητικὰ τῆς ἰδεώδους ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Κυριώτερος μεταξὺ τῶν παλαιοτέρων ἦτο κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα ὁ ***Θωμᾶς Μόαρ*** (Sir Thomas More), ὁ συγγραφεὺς ἑνὸς ἔργου, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν ***«Οὐτοπίαν»***. Ἀκριβῶς δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο «Οὐ-τοπία» (δηλ. ἀνύπαρκτος τόπος) μαρτυρεῖ ὅτι τὸ ἰδεῶδες αὐτὸ πολίτευμα ἦτο ἀπολύτως θεωρητικόν, εἰς δὲ τὴν πραγματικότητα ***ἀνύπαρκτον***. Ἐξ οὗ καὶ ἐγενικεύθη ἔκτοτε ἡ λέξις αὐτὴ εἰς ὅλας τὰς νεωτέρας γλώσσας, σημαίνουσα κάτι τι ὄχι μόνον ἀνύπαρκτον ἀλλὰ καὶ ***ἀκατόρθωτον, ἀδύνατον, ἀνέφικτον***. Ὁ Μόαρ ἠκολούθησεν ἐν πολλοῖς τὸν Πλάτωνα εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἰδεώδους του πολιτείας. Μόνον τοῦ Πλάτωνος τὴν κοινοκτημοσύνην τῶν γυναικῶν δὲν ἐδέχετο ἀλλ' ἐκράτησεν αὐστηρῶς τὸν θεσμὸν τοῦ γάμου, τῆς μονογαμίας καὶ τῆς οἰκογενείας. Τοῦτο παρὰ τῷ Μόαρ ὠφείλετο εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Μόλις δὲ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ὁ Κομμουνισμὸς ἐκηρύχθη συστηματικώτερον, κυρίως ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ σοσιαλιστοῦ ***Μάρξ***, ὅστις ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς ***Α' Διεθνοῦς***, ἤτοι τοῦ Α'. Διεθνοῦς Συνδέσμου τῶν Ἐργατῶν, κατὰ τὸ ἔτος 1864. Ὀρθῶς δὲ θεωρεῖται ὁ Μὰρξ ὁ πατὴρ τοῦ νεωτέρου Κομμουνισμοῦ. Καὶ ὡρισμένως ὁ Μπολσεβικισμὸς εἶναι ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν θεωριῶν τοῦ Μάρξ.

*
* *

Δι' ἡμᾶς σήμερον Κομμουνισμὸς εἶναι ὁ ***Μπολσεβικισμός***, ὁ ἐφηρμοσμένος εἰς τεραστίαν κλίμακα Ρωσσικὸς Κομμουνισμός, ὅστις προσπαθεῖ νὰ ἐξαπλωθῇ ἐκ Ρωσσίας εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην, Ἀμερικὴν καὶ Ἀσίαν. Ἀποτελεῖ ἐπομε-

νως ἓν θέμα πολὺ ἐνδιαφέρον, ἓν πρόβλημα πολὺ σοβαρόν, ἀφοῦ καὶ εἰς τὴν πατρίδα μας προσπαθεῖ παντὶ σθένει νὰ εἰσχωρήσῃ, ἐπωφελούμενος τῶν ἀνωμάλων πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν περιστάσεων, ἃς ἐγέννησεν ὁ παγκόσμιος πόλεμος.

Ἀπὸ τοῦ 1917, ὅτε τὸ πρῶτον ἐκυριάρχησεν ὁ Μπολσεβικισμὸς ἐν Ρωσσίᾳ, ὁ Κομμουνισμὸς δὲν εἶναι πλέον ἀφῃρημένη θεωρία ὀλίγων φιλοσόφων καὶ ἰδεολόγων, οἵτινες κατέστρωνον ἐπὶ τοῦ χάρτου σχέδια τῆς φαντασίας των περὶ βελτιώσεως τῆς κοινωνίας καὶ ἄρσεως τῶν κακῶν αὐτῆς — ἀλλ᾽ εἶναι πραγματικότης ἐφηρμοσμένη.

Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν ἐντὸς τῆς ὀλίγης ὥρας, τὴν ὁποίαν ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσίν μας, νὰ δώσῃ κανεὶς πλήρη ἀνάλυσιν τοῦ Σοβιετικοῦ συστήματος, οὔτε πλήρη εἰκόνα τῶν ἀποτελεσμάτων ἅτινα μέχρι σήμερον ἀπέδωκε. Θὰ ἀρκεσθῶ ἑπομένως εἰς τὸ νὰ σκιαγραφήσω τὸ θέμα μου διὰ γενικῶν γραμμῶν, θὰ προσπαθήσω νὰ ἐμφανίσω μόνον τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ Κομμουνιστικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς σημερινῆς Ρωσσίας, καὶ τὴν γενικὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθεν ἡ Ρωσσία ἐσωτερικῶς μετὰ ἑπτὰ ἐτῶν διοίκησιν Μπολσεβικικήν.

Καὶ πρῶτον, περὶ τοῦ πῶς ἐγκαθιδρύθη τὸ Κομμουνιστικὸν καθεστὼς ἐν Ρωσσίᾳ.

Ἡ ἀχανὴς Ρωσσία ὑπὸ τὴν Τσαρικὴν δεσποτείαν ἀναμφισβητήτως ἔζησεν ὑπὸ καθεστὼς ἐκτάκτως τυραννικὸν καὶ ἀπάνθρωπον. Τὸ καθεστὼς αὐτὸ πιθανὸν νὰ ἦτο ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ρωσσικοῦ κράτους, ὅπως συμπηχθῇ τὸ κράτος τοῦτο καὶ γίνῃ δύναμις ἱκανὴ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν του ἀπέναντι τοῦ ἔξω κόσμου. Πιθανὸν νὰ ἦτο ἀναγκαῖον κακόν, ἐφ᾽ ὅσον ὁ Ρωσσικὸς λαὸς ἦτο βάρβαρος καὶ ἀπολίτιστος, κατατετμημένος εἰς πολυαρίθμους φυλὰς καὶ πατριάς. Ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ἧς ἐποχῆς (πρὸ 100 περίπου ἐτῶν) ὁ λαὸς οὗτος, καταστὰς ὁμοιογενής, ἀπέκτησε βαθμόν τινα πολιτισμοῦ καὶ κοινωνικὰς τάξεις ἀνεπτυγμένας (διανοουμένους, συγγραφεῖς, ἐμπόρους, ἐργάτας, τεχνίτας, καλλιεργητὰς τῆς γῆς, κλπ.), ἐπεβάλλετο ἡ ἀλλαγὴ τοῦ πολιτεύματος συμφώνως πρὸς τὰς νεωτέρας ἰδέας. Ἐν τούτοις ὁ Τσαρισμὸς ἐπέμενε νὰ διοικῇ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ὅπως καὶ κατὰ τὸν 9ον. Ὁ Ρωσσικὸς λαὸς ὄχι μόνον ἐστέναζεν ὑπὸ τὰς κοινωνικὰς ἀνισότητας καὶ ἀδικίας, αἵτινες κατατρύχουν τὰ φιλελεύθερα κράτη τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ἀλλὰ καὶ ἐστερεῖτο πάντων τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀτόμου — τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, τῆς σκέψεως, τῆς συνειδήσεως, κτλ. — ἅτινα εἰς τὰς ἄλλας χώρας εἶχον πρὸ πολλοῦ ἀναγνωρισθῇ καὶ καθιερωθῇ. Ἡ γῆ ἦτο ἰδιοκτησία ἢ τοῦ Κράτους ἢ τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων, οὐδεὶς δὲ χωρικὸς εἶχε γῆν ἰδικήν του, ἀλλ᾽ εἰργάζετο ὡς καλλιεργητὴς καὶ περίπου δουλοπάροικος ἐπὶ τῶν κτημάτων τοῦ ἀριστοκράτου ἢ πλουτοκράτου. Μήτε ἡ Ρωσσικὴ Κυβέρνησις ἐφρόντισέ ποτε σοβαρῶς διὰ τὴν λαϊκὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν, μήτε ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησία διὰ τὴν θρησκευτικὴν ἀνύψωσιν καὶ διαφώτισιν τοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο οἱ Ρῶσσοι χωρικοὶ ἔμειναν μέχρι σήμερον τὸ πλέον ἀγράμματον, ἀμαθές, δεισιδαῖμον καὶ ὀπισθοδρομικὸν ἀνθρώπινον ὑλικόν, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ εὑρεθῇ μεταξὺ ὅλων τῶν Χριστιανικῶν ἐθνῶν τῆς γῆς — κατώτεροι ἐν πολλοῖς καὶ αὐτῶν

τῶν Μουσουλμανικῶν λαῶν καὶ φυλῶν. Ἡ ζωή, ἡ περιουσία, ἡ ἐργασία, ἡ ὕπαρξις παντὸς Ρώσσου ἦτο εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Τσάρου καὶ τῆς Κυβερνήσεώς του, τῶν κατὰ τόπους ὀργάνων τῆς ἐξουσίας, καὶ τῶν κατὰ τόπους ἀριστοκρατῶν ἢ πλουτοκρατῶν. Ἡ ἀμάθεια, ἡ δεισιδαιμονία, ὁ ἀλκοολισμός, ἡ πενία, ἡ τρομοκρατία ἐβασίλευον. Πᾶσα προσπάθεια τῶν ἀνεπτυγμένων Ρώσσων, ὅπως ἐπιτύχωσι πολιτικὰς ἐλευθερίας, κατεπνίγετο αἱματηρῶς. Οἱ Τσάροι καὶ οἱ σύμβουλοί των ἠρνοῦντο νὰ ἐπιτρέψουν καθ' οἱονδήποτε τρόπον τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν τοῦ λαοῦ, ἵνα μὴ οὗτος ἀποτινάξῃ τὰς ἁλύσσεις του καὶ παύσῃ νὰ δίδῃ τυφλὴν ὑπακοὴν εἰς τοὺς τυράννους του. Δικαιοσύνη δὲν ὑπῆρχε διὰ τοὺς πολίτας οὔτε νόμος ἄλλος εἰμὴ μόνον ἡ θέλησις τοῦ παντοδυνάμου Τσάρου, ὅστις ἦτο ἀνεξέλεγκτος καὶ ἀνεύθυνος.

Ἡ ἀφόρητος αὕτη τυραννία δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ καταλήξῃ μίαν ἡμέραν εἰς μίαν ἐξ ἴσου φοβερὰν ἀνατροπήν. Ἐὰν ἐγκαίρως ἐδίδοντο εἰς τὸν Ρωσσικὸν λαὸν αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι, εἰς τὰς ὁποίας ἐδικαιοῦτο καὶ τὰς ὁποίας εἶχον ἀπὸ πολλοῦ ὅλοι οἱ ἄλλοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, ἐὰν τῷ ἐδίδετο ἐκπαίδευσις καὶ πνευματικὴ θρησκευτικὴ ἀγωγή, τὰ κοινωνικά του προβλήματα θὰ ἐλύοντο βαθμηδὸν διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ, χωρὶς αἱματοχυσίαν καὶ ἀνατροπὴν ὁλοκλήρου τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους. Ἀλλὰ συνέβη ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς τὸν ἀτμολέβητα, ὅταν κλείσῃ κανεὶς τὴν ἀσφαλιστικὴν δικλεῖδα, ἡ ὁποία ἔχει προορισμὸν νὰ ἀφίνῃ νὰ ἐκφεύγῃ ἡ ὑπερβολικὴ πίεσις τοῦ ἀτμοῦ — ἐπῆλθεν ὄχι διόρθωσις ἀλλ' ἔκρηξις καὶ καταστροφή.

Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1917, ἕνεκα τῶν στρατιωτικῶν ἀτυχημάτων τοῦ Ρωσσικοῦ στρατοῦ ἐναντίον τῆς Γερμανίας, προεκλήθη ἀναβρασμὸς λαϊκὸς καὶ χιλιάδες λαοῦ — ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων ἀκόμη — συνεκεντρώθησαν πρὸ τῶν Ἀνακτόρων τῆς Πετρουπόλεως, καὶ οἱ διαδηλωταί, ἄοπλοι καὶ γονυπετεῖς, παρεκάλουν τὸν Τσάρον νὰ τοῖς δοθοῦν πολιτικαὶ ἐλευθερίαι καὶ ὁ λαὸς νὰ λάβῃ ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Χώρας. Καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Τσάρου (ἢ μᾶλλον τῶν τυφλωμένων συμβούλων του) ἦτο νὰ διαταχθῇ ὁ στρατὸς νὰ κατακρεουργήσῃ τὸ ἀχανὲς αὐτὸ πλῆθος διὰ πολυβόλων καὶ τηλεβόλων τοῦ στρατοῦ. Καὶ ἐσφάγησαν ἐκεῖ ἔμπροσθεν τῶν Ἀνακτόρων χιλιάδες ἀόπλων καὶ ἀθῴων ὑπάρξεων, μόνον διότι ἐζήτουν τὰ δίκαιά των ὡς ἀνθρώπων καὶ πολιτῶν. Ἡ σφαγὴ αὕτη ἦτο ὁ σπινθήρ, ὅστις ἥναψε τὴν πυρκαϊάν. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐξεράγη ἐπανάστασις, ἥτις ἀνέτρεψε τὴν Τσαρικὴν ἀπολυταρχίαν, ἔθεσεν αὐτὸν τὸν Τσάρον ὑπὸ περιορισμὸν καὶ ἐγκαθίδρυσε μίαν φιλελευθέραν Κυβέρνησιν ὑπὸ τὸν Κερένσκυ. Ἐὰν δὲ περιωρίζετο ἕως ἐδῶ ἡ ἀνατροπὴ τοῦ παλαιοῦ καθεστῶτος, ἡ Ρωσσία θὰ εἰσήρχετο εἰς τὸν δρόμον τῆς ὁμαλῆς πολιτικῆς ἀνασυντάξεως καὶ ἀναπτύξεως ὑπὸ φιλελεύθερον πολίτευμα.

Ἀλλὰ τὰ ἀνατρεπτικὰ ἀναρχικὰ καὶ κομμουνιστικὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἦσαν ἀνέκαθεν πολυάριθμα ἐν Ρωσσίᾳ, δὲν ἤθελον νὰ ἀρκεσθοῦν μὲ αὐτὴν τὴν μεταπολίτευσιν. Καθὼς γνωρίζετε, αἱ ***ἀναρχικαὶ*** ἰδέαι ἀπὸ 50 καὶ πλέον ἐτῶν εἶχον ριζοβολήσει εἰς τὴν Ρωσσίαν. Ἐνθυμεῖσθε ὅτι ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος ὁ Β'. κατὰ τὸ ἔτος 1881 ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν ***Μηδενιστῶν*** (οὕτως ἐλέγοντο κοινῶς οἱ ἀναρ-

χικοὶ τῆς Ρωσσίας, οἵτινες ἤθελον νὰ ***ἐκμηδενίσουν*** κάθε εἶδος ἢ μορφὴν κυβερνήσεως), ὁ δὲ Μηδενισμὸς ἦτο ἡ Ρωσσικὴ μορφὴ τοῦ ***Ἀναρχισμοῦ***.

Οἱ Κομμουνισταί, λοιπόν, ὑπὸ τὸν Λενὶν καὶ τὸν Τρότσκυ, βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Ἀναρχικῶν, κατώρθωσαν νὰ ἀνατρέψουν τὸ φιλελεύθερον καθεστὼς τοῦ Κερένσκυ, ὅστις ἐστερεῖτο ἐπαρκοῦς σθένους καὶ ἐπαρκῶν μέσων πρὸς καταστολὴν τῶν ἀνατρεπτικῶν τούτων στοιχείων, ἅτινα ἦσαν καὶ καλῶς ὠργανωμένα καὶ καλῶς ὡπλισμένα. Καὶ τοιουτοτρόπως ἐπεκράτησεν ὁ Μπολσεβικισμὸς ἐν Ρωσσίᾳ ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1917. Οἱ ἀντίθετοι, ὅσοι δὲν κατώρθωσαν νὰ σωθοῦν διὰ τῆς φυγῆς, ἐτυφεκίσθησαν. Καὶ ἐτέθη ἀμέσως εἰς ἐφαρμογὴν τὸ Σοβιετικὸν καθεστώς, ἔχον ὡς βάσιν τὸν Κομμουνισμόν.

(ἕπεται συνέχεια) ***Δ. Μ. Καλοποθάκης.***

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία εἶναι ὁ κάλλιστος φίλος ὁλοκλήρου τῆς Χριστιανωσύνης, διότι προμηθεύει εἰς τοὺς Χριστιανοὺς πάσης φυλῆς καὶ ἀποχρώσεως τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γλῶσσαν ἑκάστου. Ἔχει ἤδη ἐκδώσει τὸ Εὐαγγέλιον εἰς 568 διαφόρους γλώσσας καὶ διαλέκτους, αἱ ὁποῖαι ἀντιπροσωπεύουν τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ 20οῦ αἰῶνος μέχρι σήμερον τὸ Εὐαγγέλιον ἐξεδόθη εἰς 180 νέας γλώσσας καὶ κατήντησεν ἡ Ἁγ. Γραφὴ τὸ εὐθηνότερον βιβλίον τοῦ κόσμου. Διὰ νὰ ὠφεληθῶσι δὲ ἀκόμη καὶ οἱ τυφλοὶ ἐξ αὐτοῦ, ἡ Ἑταιρία ἐξετύπωσεν αὐτὸ δι' ἐκτύπων (ὑψωμένων) στοιχείων εἰς πλείονας τῶν 38 γλωσσῶν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ Ἑταιρία εἶχε 900 βιβλιοπώλας, οἱ ὁποῖοι μετέβησαν εἰς τὰ πλέον ἀπομεμακρυσμένα μέρη τῆς ὑφηλίου καὶ ἐπώλησαν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πολὺ χαμηλὰς τιμάς, διὰ νὰ δύναται νὰ τὸ ἀγοράσῃ καὶ ὁ πτωχότατος ἄνθρωπος.

Κατὰ τὸ 1924 διὰ τῶν βιβλιοπωλῶν τούτων ἐπωλήθησαν ὑπὲρ τὰ 5,000,000 ἀντίτυπα τοῦ Θείου Λόγου. Ἡ εὐρεῖα διάδοσις τῆς ἐκπαιδεύσεως παράγει ἑκατομμύρια νέων ἀναγνωστῶν κατ' ἔτος. Καὶ τώρα ἡ προσφυγικὴ κίνησις δημιουργεῖ νέας ἀνάγκας, τὰς ὁποίας οὐδὲν ἄλλο ἵδρυμα δύναται νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Ἐνῷ αἱ ἀπαιτήσεις καὶ αἱ ἀνάγκαι πολλαπλασιάζονται καὶ τὰ εἴδη τῆς πρώτης ἀνάγκης ὑπερτιμῶνται, τὰ βιβλία τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας πωλοῦνται εἰς τιμὴν πολὺ κατωτέραν ἀπὸ τὸ κόστος των. Οὕτω λ. χ. ἐνῷ ἡ μικροτέρου σχήματος Βίβλος εἰς τὴν γλῶσσάν μας στοιχίζει (πανόδετος) 32 δραχμὰς ἐκτὸς τῶν ἐξόδων μεταφορᾶς ἐκ Λονδίνου ἕως ἐδῶ, πωλεῖται ἐδῶ πρὸς 10 δραχμάς. Ἡ τοῦ 8ου (τοῦ μεγαλειτέρου σχήματος) στοιχίζει πανόδετος 59 δραχμάς, καὶ πωλεῖται πρὸς 15

δραχμάς. Ἐπίσης τὸ ἀρχαῖον κείμενον τῆς Κ. Διαθήκης πανόδετον στοιχίζει δρχ. 17 καὶ ἐδῶ πωλεῖται πρὸς 5 δρχ. Αἱ μικρότεραι Κ. Διαθῆκαι σχήματος 32ου (εὐλύγιστοι) πωλοῦνται πρὸς δρ. 1.50 ἐνῶ εἰς τὴν Ἑταιρίαν στοιχίζουν 7, αἱ δὲ πανόδετοι τοῦ ἰδίου μεγέθους πωλοῦνται πρὸς δρ.2.50, ἐνῶ στοιχίζουν 10 δραχ. Τὰ πλέον μικρότερα τεύχη ὡς λ. χ. τὸ Ψαλτήριον 32ου, ἐνῷ στοιχίζει δρ. 2 πωλεῖται πρὸς 30 λεπτά, αἱ Παροιμίαι πωλοῦνται πρὸς 20 λεπτά, ἐνῷ στοιχίζουν δρχ. 1.50, τὰ δὲ τεύχη τῆς Κ. Διαθήκης, ἐνῷ στοιχίζουν δρ. 1 55, πωλοῦνται μόνον ἀντὶ 20 λεπτῶν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας· εἰς τὴν Κίναν π. χ. τὸ εὐθηνότερον βιβλίον εἶναι ἡ Κ. Διαθήκη, ἥτις στοιχίζει 6 πέννας καὶ πωλεῖται μόνον ἀντὶ 2 πενν.

Γενικῶς δὲ ἀληθεύει ὅτι κατὰ μέσον ὅρον ἀπὸ κάθε Ἀγγλικὴν λίραν, τὴν ὁποίαν ἐξοδεύει ἡ Ἑταιρία, μόλις εἰσπράττει 8 σελίνια.

Κατὰ τοὺς 12 μῆνας ἀπὸ 20 Μαρτίου 1923 ἕως 20 Μαρτίου 1924 αἱ πωλήσεις τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας καθ' ὅλον τὸν κόσμον ἀνῆλθον εἰς 8,540,901 ἀντίτυπα, ἤτοι ὁλοκλήρους Ἁγ. Γραφὰς 941 297, Κ. Διαθήκας 907,415, τεύχη μενονωμένων βιβλίων 6,692,189. Τὸ σύνολον τοῦτο εἶναι μικρότερον τοῦ περυσινοῦ κατὰ 138,483 ἀντίτυπα.

Ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία, οἱ Ἱεραπόστολοι καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῶν διαφόρων ἀποχρώσεων συνεργάζονται μὲ ἀγάπην καὶ ζῆλον διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Θείου Λόγου. Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸ ἔτος 1804 μέχρι σήμερον ἐξετυπώθησαν καὶ ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν ἐν ὅλῳ 345.000,000 ἀντίτυπα τοῦ Θείου Λόγου εἰς 566 γλώσσας καὶ διαλέκτους ἐὰν δὲ προστεθῶσι καὶ αἱ ἐκδόσεις διαφόρων ἄλλων Βιβλικῶν Ἑταιριῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν γλωσσῶν καὶ διαλέκτων ἀνέρχεται εἰς 770. Ἐκ τῶν 345 τούτων ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων ὑπὲρ τὰ 102,500,000 ἦσαν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν. Ὁ τελευταῖος ἰσολογισμὸς τῆς Ἑταιρίας ἔχει ὡς ἑξῆς :

ΕΣΟΔΑ

Ἐξ αὐτοπροαιρέτων συνεισφορῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν	λίρ.	237,653
Ἐκ πωλήσεων τῶν βιβλίων αὐτῆς................	»	138,071
Ἐξ ἐκτάκτων ἐσόδων........................	»	1,561
Τὸ ὅλον..............	λίρ	377,285

ΔΑΠΑΝΑΙ

Εἰς ἔξοδα μεταφράσεων, ἀναθεωρήσεων, ἐκδόσεων, βιβλιοδεσίας, κ.λ π........	λίρ.	194,144		
Εἰς δωρεὰς βιβλίων καὶ μισθοδ. ὑπαλλήλων	»	159,595	»	353,739
Πλεόνασμα			»	23,546

Τὸ περίσσευμα τοῦτο προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἐλάττωσιν τῶν ἐργατῶν εἰς τινας χώρας, ἐξ αἰτίας τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν. Τὸ πρόγραμμα τῆς Ἑταιρίας εἶναι λίαν ἐκτεταμένον ἀλλὰ δυστυχῶς ἐλλείψει ἐπαρκῶν χρηματικῶν μέσων περιορίζεται

ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς οἰκονομικῆς της δυνάμεως. Ἔχει ἀνάγκην μεγάλου εἰσοδήματος διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ διαρκῶς μεγεθυνομένου ἔργου της. Ἔχει ἀνάγκην νὰ συμπληρώσῃ τὰς κενωθείσας θέσεις τῶν βιβλιοπωλῶν καὶ νὰ ἑτοιμασθῇ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τοὺς κεκλεισμένους ἀγρούς, ὡς ἡ Ρωσσία, εὐθὺς ὡς ἀνοιχθῇ ἡ ὁδός. Διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν μόνον, ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, εἶναι δύσκολον νὰ ἐκχριστιανισθῇ ἡ Κίνα μὲ 320 ἑκατομμύρια πληθυσμοῦ. Οὕτως ἡ Ἑταιρία ἐκθύμως βοηθεῖ τὰς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἔργον τοῦτο

Κατὰ τὸ 1807 ὁ Ρόβερτ Μόρισσον τῆς Ἱεραποστολικῆς Ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου ἀπεβιβάσθη εἰς τὸ Καντὸν τῆς Κίνας καὶ μὲ τὴν βοήθειαν ἑνὸς συνεργάτου μετέφρασεν ὁλόκληρον τὴν Γραφὴν εἰς τὴν κυριωτέραν Κινεζικὴν γλῶσσαν. Τῷ 1823 ἡ Κινεζικὴ Γραφὴ ἐτυπώθη ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας καὶ ἔκτοτε ἡ Ἑταιρία συνεργάζεται εἰς τὴν Κίναν μὲ τοὺς Χριστιανοὺς ἱεραποστόλους, ἐκδώσασα τὸ Εὐαγγέλιον ὄχι μόνον εἰς τὰς κυριωτέρας τρεῖς διαλέκτους τῆς Κινεζικῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ εἰς 18 δευτερευούσας διαλέκτους καὶ εἰς 8 αὐτόχθονα γλωσσικὰ ἰδιώματα. Ἐντὸς τῶν 100 τούτων ἐτῶν ἡ Ἑταιρία ἐξέδωκεν ὑπὲρ τὰ 55,000,000 ἀντίτυπα τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν Κινεζικὴν γλῶσσαν. Ἡ Ἑταιρία διὰ τῶν βιβλιοπωλῶν της καὶ τῶν ἱεραποστόλων ἀπέστειλε τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ πλέον ἀπομεμακρυσμένα μέρη τοῦ κόσμου. Εἰς πολλὰ μέρη ὅπου δὲν ἐπάτησαν οἱ ἱεραπόστολοι, οἱ βιβλιοπῶλαι τῆς Βρεττ. Βιβλικῆς Ἑταιρίας, ὡς σκαπανεῖς τῆς Χριστ. ἐκκλησίας, προητοίμασαν πολλοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, οὕτως ὥστε πολλάκις οἱ ἱεραπόστολοι εὗρον ἑτοίμους Χριστιανοὺς καὶ ἐκκλησίας, χάρις εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς Ἑταιρίας.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικῶς εἰς τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον τῆς Ἑταιρίας, κατὰ τὸ ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1923 μέχρι 30 Νοεμβρίου 1924 διάστημα ἤρχίσαμεν μὲ 9 βιβλιοπώλας. Μετὰ 3 μῆνας ἀπέθανεν ὁ ἐν Ἰωαννίνοις βιβλιοπώλης Σπυρίδων Βασιλείου καὶ μετὰ 5 μῆνας παρῃτήθη ὁ ἐν Πειραιεῖ βιβλιοπώλης Ἰωάν. Διαμαντόπουλος. Ὥστε μὲ 7 βιβλιοπώλας καὶ τὴν ἐν Ἀθήναις ἀποθήκην κατὰ τὸ δωδεκάμηνον διάστημα ἐπωλήθησαν ἐν ὅλῳ 66,249 ἀντίτυπα, ἀξίας δραχ. 154,954,35, ἤτοι 2,913 ὁλόκληροι Βίβλοι, 15,595 Κ. Διαθῆκαι, 47,741 τεύχη μεμονωμένων βιβλίων. Αἱ πωλήσεις αὗται παρουσιάζουν σημαντικὴν διαφορὰν ἐπὶ ἔλαττον ἐπὶ τῶν πωλήσεων τοῦ 1923. Εἶναι δηλ. κατὰ 4,656 ἀντίτυπα ὀλιγώτεραι. Ἡ δὲ αἰτία τῆς διαφορᾶς ταύτης εἶναι· α) ἡ ἐλάττωσις τῶν βιβλιοπωλῶν, β) ἡ ἔλλειψις βιβλίων, προελθοῦσα ἀπὸ τὴν κατακράτησιν 22 κιβωτίων βιβλίων ἐν τῷ Τελωνείῳ Πειραιῶς ἐπὶ ἓξ μῆνας. Ὁ τελωνιακὸς δασμὸς ἦτο βαρύς καὶ δι' αὐτὸ ἐλάβομεν τὴν ὑπόσχεσιν διαφόρων ὑπουργῶν ὅτι θὰ ἀπαλλαγῶσι τὰ βιβλία ἡμῶν τοῦ φόρου τούτου, ἐπειδὴ ἡ Ἑταιρία δὲν ἐμπορεύεται πρὸς κερδοσκοπίαν καὶ οὔτε ἤθελε νὰ αὐξήσῃ τὰς τιμὰς τῶν βιβλίων. Τέλος, εἰς τὸ νέον τελωνειακὸν δασμολόγιον, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη κατὰ Δεκέμβριον 1923, ὡρίσθη ἡ ἀτελὴς εἰσαγωγὴ τῶν ἐκδόσεων τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας, καὶ οὕτω ἐπεριμέναμεν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ τὴν διαταγὴν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὅπως μᾶς δοθῶσι τὰ βιβλία. Ἀλλ' αἱ συνεχεῖς ἀλλαγαὶ κυβερνήσεων ἔγειναν αἰτία νὰ παρέλθουν 6 μῆνες, ἐπειδὴ δὲ εἴχομεν παντελῆ ἔλλειψιν βιβλίων, ἠναγκάσθημεν ἐπὶ τέλους νὰ παραλάβωμεν τὰ βιβλία

ἀπὸ τὸ τελωνεῖον, πληρώσαντες τὸν βαρὺν δασμὸν καὶ δρ. 10,000 περίπου διὰ ὑπερημερίας! Καὶ τῆς τελευταίας τριμηνίας αἱ πωλήσεις ἦσαν ἴσαι πρὸς τὰς τῶν ἄλλων τριμηνιῶν.

Μετὰ μεγάλης χαρᾶς εἴδομεν ὅτι ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἔκαμε δύο καλά: α΄) Ἀφήρεσεν ἀπὸ τὸ 2ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς Νεοελληνικῆς μεταφράσεως τῶν Γραφῶν. β΄) Ἀπήλλαξε τὰ βιβλία τῆς Ἑταιρίας τοῦ εἰσαγωγικοῦ δασμοῦ. Τὰ δύο ταῦτα ἐπροξένησαν μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς τὴν ἐν Λονδίνῳ διεύθυνσιν τῆς Ἑταιρίας, καὶ διετάχθη ὁ ἐν Κων)πόλει ἐπίτροπος τῆς Ἑταιρίας νὰ ἐκφράσῃ ἐκ μέρους τῆς Ἑταιρίας θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ὅπερ καὶ ἐγένετο περὶ τὰ μέσα τοῦ τρέχοντος μηνός.

Τὰ πωληθέντα ἐν Ἑλλάδι ἀντίτυπα τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἀνῆκον εἰς 27 γλώσσας καὶ διαλέκτους ἐν ὅλῳ, ἀλλὰ τὰ τρία τέταρτα αὐτῶν ἦσαν τῆς Νεοελληνικῆς μεταφράσεως.

Ἡ οἰκονομικὴ δὲ θέσις τοῦ ἐδῶ ὑποκαταστήματος ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εἰσπράξεις ἐκ πωλήσεων βιβλίων	Δρ.	154,954.95	
Ἐκ πωλήσεως κενῶν κιβωτίων..........	»	635.00	
Ἀπὸ τὸ κυτίον τῆς Ἀποθήκης εὐχαριστ. προσφορᾶς........................	»	52.00	155,641.95

Δαπάναι τοῦ ἔτους.

Μισθοί, προμήθειαι καὶ ἔξοδα βιβλιοπωλῶν	Δρ.	285,682.35	
Ἐνοίκιον Ἀποθήκης, γραφικὴ ὕλη, ἀποστολὴ χρημάτων	»	13,053.50	
Ἀποστολαὶ 233 ταχ. δεμάτ. καὶ 18 κιβωτ. βιβλ. εἰς ἐπαρχίας	»	3,500.00	
Ἐκτελωνισμοὶ βιβλίων καὶ ὑπερημερίαι ...	»	43,095.80	
Διὰ τὰς περιοδείας τῶν βιβλιοπωλῶν	»	11,395.45	356,726.10

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων προκύπτει ὅτι αἱ δαπάναι εἶναι πολὺ περισσότεραι τῶν εἰσπράξεων καὶ παρουσιάζεται ἔλλειμμα δρ. 201,085.15. Αἱ πωλήσεις θὰ ἦσαν πολὺ περισσότεραι, ἐὰν δὲν ἐπήρχετο ἡ προαναφερθεῖσα καθυστέρησις βιβλίων.

Κατὰ τὸ π. ἔτος οἱ βιβλιοπῶλαί μας ἐπεσκέφθησαν διαφόρους ἐπαρχιακὰς πόλεις. Ὁ ἐν Κρήτῃ βιβλιοπώλης κ. Κωνστ. Ἀμπατζόγλου ἐπεσκέφθη τὴν Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν, Κέρκυραν, Πρέβεζαν, Ἰωάννινα. Ὁ ἐν Βόλῳ βιβλιοπώλης κ. Ἀθανάσιος Χατζηγιάννης μετέβη εἰς Λάρισσαν καὶ τὰς πέριξ κωμοπόλεις. Ὁ ἐν Πάτραις βιβλιοπώλης κ. Ἀθανάσιος Ζαχαράκης περιώδευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον ὀλίγας μόνον ἡμέρας. Ὁ δὲ περιοδεύων βιβλιοπώλης μας κ. Στέπαν Ἀμπρογιάν ἐπεσκέφθη τὰς νήσους, Χίον, Μιτυλήνην καὶ Σάμον, καὶ ἐπώλησεν ἀρκετὰ ἀντίτυπα. Ἐκ τῶν βιβλιοπωλῶν τὰς περισσοτέρας πωλήσεις εἶχεν ὁ κ. Κυριάκος Καρατζόπουλος μὲ 17,014 ἀντίτυπα, ἀξίας δραχ. 33,412, εἰς Πειραιᾶ, Ἀθήνας, Αἴγιναν, Πόρον, Ἐλευσῖνα, Μέγαρα καὶ τὰ πέριξ. Δεύτερος ἔρχεται ὁ παλαίμαχος βιβλιοπώλης Θεσσαλονίκης κ. Δημητρ. Ἐσιμνόγλου, πωλήσας 2,204 ἀντίτυπα, ἀξίας

14,361.95. Τρίτος ὁ περιοδεύων βιβλιοπώλης κ. Ἀμπργιάν μὲ 8376 ἀντίτυπα, ἀξίας 14,141.70. Αἱ πλεῖσται πωλήσεις ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ, ἤτοι, 29,348 ἀντίτυπα ἀξίας 84,973.70.

Καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ὅπως κατὰ τὸ προηγούμενον, οἱ βιβλιοπῶλαι τῆς Ἑταιρίας εἰργάσθησαν μὲ περισσοτέραν ἐλευθερίαν παντοῦ, χωρὶς τὰ ἄλλοτε γνωστὰ ἐμπόδια. Μάλιστα πολλοὶ ἐκ τῶν ἱερέων διηυκόλυνον τὸ ἔργον τῶν βιβλιοπωλῶν μας συνιστῶντες εἰς τὸν λαὸν νὰ ἀγοράσῃ, καὶ εἰς πολλὰ σχολεῖα οἱ διδάσκαλοι τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἔκαμνον τὰ ἰδίας συστάσεις. Ἓν ἄλλο εὐχάριστον γεγονὸς εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς: Ὁ κ. Σπυρ. Ματσούκας, ἱδρυτὴς τοῦ «Λευκοῦ Σταυροῦ», ὅσας νέας ὑπάνδρευσεν, κατὰ τὴν στέψιν αὐτῶν ἐχάρισεν εἰς τοὺς νεονύμφους καὶ ἀπὸ μίαν κομψοδεμένην Κ. Διαθήκην.

Ἐκτὸς τῶν εὐσεβῶν δεσποινίδων, αἱ ὁποῖαι διανέμουν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἐπισκεπτόμεναι τὰς οἰκογενείας κατ᾽ οἶκον, ὑπάρχουσι καὶ νέοι τινές, οἱ ὁποῖοι ἐπισκέπτονται τὰς φυλακάς, τὰ νοσοκομεῖα καὶ διάφορα ἄσυλα καὶ διανέμουν Εὐαγγέλια. Ἐφημέριός τις μιᾶς ἐνορίας τῶν Ἀθηνῶν μοὶ εἶπεν ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ ὅπως δεσποινίδες τῆς ἐνορίας του ἐπισκέπτωνται τὰ σπίτια καὶ εἰς ὅσα σπίτια δὲν ὑπάρχουν Εὐαγγέλια, θὰ δώσουν ἀπὸ ἓν ἀντίτυπον τοῦ Εὐαγγελίου, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ κανένα σπῆτι χωρὶς Εὐαγγέλιον εἰς τὴν ἐνορίαν του. Κατὰ τὰ Χριστούγεννα πολλαὶ κυρίαι καὶ κύριοι ἠγόρασαν Π. καὶ Κ. Διαθήκας τῆς πολυτελείας ὡς δῶρα διὰ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς των· καὶ τῇ ἀληθείᾳ καλήτερον δῶρον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ.

Ἐπίσης κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Πρωτοχρονιᾶς 100 Κ. Διαθῆκαι δίγλωσσοι (ἀρχαῖον κείμενον καὶ μετάφρασις) ἐστάλησαν εἰς τὰς γυναικείας φυλακὰς Ἀβέρωφ καὶ διενεμήθησαν ἐκεῖ. Ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας πολλάκις ἐφέτος ἔλαβον ταχυδρομικῶς ἐπιστολὰς ζητούσας νὰ στείλω βιβλία.

Ἀπὸ τοὺς ἱεράρχας τῶν ἐπαρχιῶν, ὅσοι εἶχον ἔλθει εἰς τὴν Σύνοδον, πολλοὶ ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἀποθήκην τῶν Ἁγίων Γραφῶν καί τινες ἐξ αὐτῶν ἠγόρασαν ἀρκετὰς Κ. Διαθήκας.

Περαίνων τὴν ἔκθεσίν μου, θέλω νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας μου πρὸς τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν καὶ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν διὰ τὰς ἀποφάσεις των, αἵτινες τόσον ἐξετιμήθησαν ἀπὸ τὴν Ἑταιρίαν, τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύω: ἤτοι, α΄) τὴν ἀπάλειψιν τῆς ἀπαγορευτικῆς διατάξεως τοῦ Συντάγματος ὡς πρὸς τὰς μεταφράσεις. Τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ Συντάγματος ἦτο μία κηλὶς διὰ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ δικαίως ἔλεγον εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ὅτι «ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι χώρα τοῦ Εὐαγγελίου». Τώρα δὲν δύναται πλέον νὰ λεχθῇ τοῦτο καὶ ἐλπίζω ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1925 αἱ πωλήσεις θὰ ὑπερβοῦν τὰς 100,000 ἀντιτύπων.

β΄) Τὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀπαλλαγὴν τῶν βιβλίων τῆς Ἑταιρίας ἀπὸ παντὸς δασμοῦ τελωνειακοῦ. Ἔπρεπε δὲ τοῦτο νὰ θεσπισθῇ καὶ εἰς τὴν πατρίδα μας διότι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων κρατῶν, εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀλβανίαν τὰ βιβλία τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας εἶναι ἐλεύθερα καὶ ἀτελῆ.

Διὰ τῆς κυκλοφορίας τοῦ Θείου Λόγου περιμένομεν πολλὰ καλά, τὰ ὁποῖα βλέπομεν εἰς ἄλλα Χριστιανικὰ κράτη — περιορισμὸν τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀνηθίκων

δημοσιευμάτων, τὸ κλείσιμον τῶν διαφόρων ἀνηθίκων κέντρων καὶ πολλὰ ἄλλα. Τοῦτο μόνον διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐπιτυγχάνεται· διότι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δεικνύει τὰ καθήκοντα τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν λαόν, τὰ καθήκοντα τοῦ κλήρου πρὸς τὸ ποίμνιον, τὰ τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, τὰ τῶν διδασκάλων πρὸς τοὺς μαθητὰς κ.τ.λ. Ὅταν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ θὰ ἐφαρμόζηται εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, τότε θὰ ἔχωμεν τὸν ποθητὸν ἐπίγειον Παράδεισον.

Π. Ι. Σειρηνίδης.

Η ΕΡΗΜΟΝΗΣΟΣ

Ἢ

ΤΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΝ ΤΩΝ ΣΤΑΣΙΑΣΤΩΝ

(Διήγημα ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Οἱ στασιασταὶ μετὰ τὰ μαῦρα καὶ ἀνόσια ταῦτα ἔργα ἔζησαν ἐπί τινα χρόνον ἐν εἰρήνῃ καὶ ἁρμονίᾳ. Ἐφαίνετο ὡς ἐὰν ἡ σκληρότης τῶν αἰσθημάτων των ἱκανοποιήθη διὰ τῆς διπλῆς δολοφονίας. Ἀλλὰ βεβαίως ἡ εἰρήνη αὕτη ὠφείλετο καὶ εἰς τοῦτο, ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς, ἀπομείναντες πλέον μόνον τέσσαρες τὸν ἀριθμόν, ἔβλεπον ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐναντιωθοῦν εἰς τοὺς λευκοὺς κυρίους των καὶ ἡσύχως ὑπέκυψαν εἰς τὴν μοῖραν των.

Ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ κακὰ πνεύματα τινῶν ἐκ τῶν λευκῶν ἤρχισαν πάλιν νὰ κάμνουν τὴν ἐμφάνισίν των. Πρὸ πάντων δὲ ὁ Μάκ-Κόϋ καὶ ὁ Κουΐνταλ κατήντησαν ἄγριοι καὶ σκληροί. Οὐδεμίαν εἶχον δυσκολίαν νὰ μαστιγώσουν ἢ ἄλλως πως νὰ κακομεταχειρισθοῦν οἱονδήποτε ἰθαγενῆ διὰ τὴν παραμικρὰν ἀφορμήν, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ δυστυχεῖς ἰθαγενεῖς ἠναγκάσθησαν πάλιν νὰ συνομόσουν περὶ ἐξολοθρεύσεως τῶν κυρίων των. Ὁ Ἄδαμς, ὁ Χριστιανὸς καὶ ὁ Γιὼγγ ἦσαν οἱ μόνοι ἀθῷοι ἀπὸ πάσης σκληρότητος. Ὁ Γιὼγγ ἰδίως ἦτο ἀγαθὸς πολὺ πρὸς τοὺς ἐγχωρίους καὶ ἠγαπᾶτο ἀπὸ ὅλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Κίνδυνοι, χαραί, θλίψεις.

— «Θὰ ὑπάγω εἰς τὸν κρημνὸν σήμερον, Οὐΐλλιαμς», εἶπε μίαν πρωΐαν ὁ Γιὼγγ· «ἔρχεσαι μαζύ μου;»

Ὁ Οὐΐλλιαμς εἰργάζετο ἐκείνην τὴν στιγμὴν παρὰ τὴν ἑστίαν τοῦ σιδηρουργείου ὑπὸ τὴν εὐχάριστον σκιὰν ἑνὸς ὑψηλοῦ δένδρου· διακόψας τὴν ἐργασίαν του, ἐστήριξε τὴν σφύραν ἐπὶ τοῦ ἄκμωνος καὶ εἶπεν·

— «Όχι, δὲν μπορῶ νὰ ὑπάγω πρὶν τελειώσω αὐτὴν τὴν σκαπάνην. Εἶναι τὸ τελευταῖον κομμάτι σιδήρου ποῦ μᾶς ἔμεινε, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπόν».

— «Αὐτὸ δὲν εἶνε λόγος νὰ μὴ τὸ ἀφήσῃς ἕως τὸ μεσημέρι, ὁπότε θὰ ἐπιστρέψωμεν καὶ τότε τὸ τελειώνεις».

— «Μάλιστα, ἀλλὰ ἔχω καὶ τὸν ἄλλον λόγον, ποῦ θέλω νὰ τὸ τελειώσω τὸ ταχύτερον. Ὁ Ἰσαὰκ Μαρτῖνος λέγει ὅτι ἔγεινε χασομέρης, διότι δὲν ἔχει σκαπάνην καὶ εἶνε κακὸν πρᾶγμα νὰ ἀνέχεται κανεὶς ἕνα ὀκνηρὸν ἄνθρωπον».

«Ἔχεις δίκαιον. Τί κάμνει τώρα ὁ Μαρτῖνος; »

«Ἐργάζεται εἰς τὴν μεγάλην δεξαμενὴν διὰ τὸ βρόχινον νερό. Αὐτὴ ἡ ἐργασία τοῦ ταιριάζει, διότι εἶνε βαρεῖα καὶ δὲν χρειάζεται πολὺν νοῦν, ἀλλ' ἁπλῶς ἕνα εἶδος ἐπιμονῆς, ὅπως πράγματι ἔχει ὁ Μαρτῖνος».

— «Ἔλα», λέγει ὁ Γιὼγγ γελῶν· «βλέπω ὅτι ζηλεύεις τὸν Μαρτῖνον διὰ τὴν ἀνωτέραν του ἱκανότητα. Ἀλλὰ τότε, τί κάμνει ὁ Κουΐνταλ καὶ ὁ Μάκ - Κόϋ;

— «Σκάπτουν τοὺς κήπους των, ὑποθέτω. Τοὐλάχιστον ἤκουσα τὸν κ. Χριστιανὸν νὰ λέγῃ πρὸς τὴν Μαίινμαστ ὅτι τοὺς εἶχεν ἰδεῖ νὰ πηγαίνουν πρὸς ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν. Ὁ δὲ κ. Χριστιανὸς ἐπῆγεν εἰς τὸ σπήλαιόν του».

Ὁ ὁπλονόμος λέγων ταῦτα ἀπέσυρεν ἐκ τοῦ πυρὸς τὸ πεπυρακτωμένον μέταλλον καὶ ἤρχισε νὰ τὸ σφυροκοπῇ. Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπλησίασεν ὁ βοτανικὸς Βράουν.

— «Ἔρχομαι εὐχαρίστως», εἶπεν ἅμα ὁ Γιὼγγ τὸν προσεκάλεσε νὰ τὸν συνοδεύσῃ. «Καὶ καλὰ θὰ κάμωμεν νὰ πάρωμεν καὶ τὸν Νεχάου μαζύ μας· αὐτὸς ἀναβαίνει τοὺς κρημνοὺς καλλίτερα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἰθαγενεῖς».

— «Τοῦτο καὶ ἐγὼ ἐσκεπτόμην», εἶπεν ὁ Γιώγγ. «ἰδού, ἔρχεται καὶ κάποιος ἄλλος, ὁ ὁποῖος θὰ εἶνε πρόθυμος νὰ ἔλθῃ».

Καὶ ἔτεινε καὶ τὰς δύο του χεῖρας πρὸς τὴν Σάλλυ, ἡ ὁποία ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπλησίασε πηδῶσα καὶ ἔτρεξε πρὸς αὐτὸν μὲ πολλὴν χαράν.

Ἡ Σάλλυ δὲν ἦτο πλέον ὡς ἄλλοτε χωρὶς ἔνδυμα καὶ ἀκάθαρτος. Ἤδη εἶχε μεγαλώσει σωματικῶς καὶ διανοητικῶς, ἦτο εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένη κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἐγχωρίων γυναικῶν καὶ ἐφόρει μάλιστα καὶ στέφανον ἐξ ἀνθέων, τὸν ὁποῖον μόνη της εἶχε πλέξει.

— «Ὄχι, δὲν μπορῶ νὰ ἔλθω», ἀπεκρίθη ἡ Σάλλυ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Γιώγγ, κινοῦσα συνάμα ἀποφατικῶς τὴν κεφαλήν.

— «Διατί; »

— «Διότι πρέπει νὰ προσέξω τὸ μωρό».

— «Ἄ, ὑποθέτω ὅτι ἐννοεῖς τὸν Κάρολον Χριστιανόν».

— «Βέβαια, ἐκεῖνον ἐννοῶ», εἶπε τὸ κοράσιον μειδιῶν.

— «Καλά, μπορεῖς νὰ πάρῃς καὶ τὸν Κάρολον μαζύ σου,» εἶπεν ὁ Γιὼγγ «καὶ ἐγὼ ὑπόσχομαι νὰ τὸν πάρω στὴν πλάτην μου καὶ ἐσὲ ἀκόμη ἐὰν κουρασθῇς. Ἐμπρός, λοιπόν, εὑρέ τον καὶ φέρε τον ἐδῶ γρήγορα».

Ἡ μικρὰ Σάλλυ ἔτρεξε καὶ ταχέως ἐπανῆλθε φέρουσα μετὰ κόπου πολλοῦ τὸν Κάρολον Χριστιανὸν εἰς τὰς ἀγκάλας της, ὅστις δὲν εἶχεν ἀκόμη μάθει νὰ περιπατῇ.

Παραλαβὼν δὲ αὐτὸν ὁ ὑπαξιωματικὸς τὸν ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἐκίνησε πρὸς τοὺς κρημνούς· ἐνῶ ὁ Ουΐλλιαμ Βράουν ἠκολούθει κρατῶν τὴν Σάλλυ ἀπὸ τῆς χειρός· ὁ δὲ ἰθαγενὴς Νεχάου ἠκολούθει τελευταῖος.

Οἱ κρημνοί, πρὸς τοὺς ὁποίους διηυθύνοντο, δὲν ἀπεῖχον περισσότερον τῆς μιᾶς ὥρας ἀπὸ τὸ χωρίον· ἀλλὰ χάριν τῆς Σάλλυ ἐβάδιζον ἀργὰ καὶ ἔτσι ἐχρειάσθησαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐπὶ πλέον.

Τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἐξέλεξαν, ἦτο ἄγριον καὶ ἐρημικόν. Οἱ ὑψηλοὶ βραχώδεις κρημνοὶ εἶχον εἰς πολλὰ μέρη εἰσοχὰς καὶ ἐξοχάς, ὅπου μυριάδες θαλασσίων πτηνῶν ἐπλήρουν διὰ τῶν κραυγῶν των τὸν ἀέρα, διαμαρτυρόμενα οὕτως εἰπεῖν διὰ τὴν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων διατάραξιν τῆς ἡσυχίας των. Ὁ ὑπαξιωματικὸς καὶ ὁ βοτανικὸς ἐφαίνοντο ἐνθουσιασθέντες καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Νεχάου, ἂν καὶ συνειθισμένος εἰς τοιαῦτα, ἐφαίνετο μετέχων τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ δὲ Σάλλυ ἦτο εἰς ἔκστασιν χαρᾶς καθὼς καὶ ὁ μικρὸς Κάρολος.

Χιλιάδες τῶν πτηνῶν τούτων ἐξηγέρθησαν ἀπὸ τὰς φωλεάς των, ἅμα ἐπλησίασαν οἱ κυνηγοί· καὶ ἄλλα μὲν κατήρχοντο βιαίως πρὸς τὴν θάλασσαν κάτω, ἄλλα δὲ ἐπέτων ὑψηλότερα πρὸς τὸν αἰθέρα καὶ ἐφαίνοντο ὡς ἀναρίθμητοι νιφάδες χιόνος· ἄλλα πάλιν ἐπανήρχοντο καὶ ἐπλησίαζον πρὸς τοὺς κυνηγοὺς καὶ πάλιν ἔφευγον κράζοντα μετὰ προφανοῦς παραπόνου.

Οἱ κυνηγοί μας, ὅταν ἔφθασαν εἰς ἓν μέρος ἐπίπεδον περίπου εἰς τὸ ἥμισυ ὕψος τῶν κρημνῶν, ἐτοποθέτησαν τὴν Σάλλυ καὶ τὸν Κάρολον εἰς μέρος ἀσφαλές, ἀρκετὰ μακρὰν ἀπὸ τὸ χεῖλος, καὶ ἀφοῦ διέταξαν τὴν Σάλλυ νὰ μὴ φύγῃ οὔτε ἓν βῆμα ἀπ᾿ ἐκεῖ ἕωσοῦ ἐπανέλθουν, ἀπεμακρύνθησαν ἕκαστος πρὸς διάφορον διεύθυνσιν εἰς ἀναζήτησιν τῶν φωλεῶν τῶν λάρων, διὰ νὰ μαζεύσουν τὰ αὐγά. Καθεὶς εἶχεν ἓν μικρὸν καλάθιον δεμένον εἰς τὴν ζώνην του διὰ νὰ τοποθετῇ τὰ αὐγά. Καὶ ὁ μὲν Γκὼγγ ἤρχισε νὰ ἀναρριχᾶται ἐπὶ τῶν βράχων πρὸς τὰ δεξιά, ὁ δὲ Βράουν κατῆλθε πρὸς τὰ κάτω, καὶ ὁ Νεχάου ἀπεμακρύνθη πρὸς τὰ ἀριστερά.

Παρῆλθεν ἀρκετὴ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ τρεῖς τολμηροὶ ἄνδρες μετὰ ἀρκετοῦ κόπου ἐφαίνοντο κινούμενοι ὡς μυῖγαι ἐπὶ τῆς καθέτου ἐπιφανείας τῶν ἀποτόμων κρημνῶν· καὶ ὅστις τοὺς ἔβλεπε, θὰ ἠπόρει πῶς κατώρθωναν νὰ κινῶνται, χωρὶς νὰ χάσουν τὴν ἰσορροπίαν καὶ νὰ κρημνισθοῦν εἰς τὴν κάτωθεν ἄβυσσον τῆς θαλάσσης. Ὑπῆρχον ὅμως πράγματι πολλαὶ ἐξοχαὶ καὶ εἰσοχαὶ ἐπὶ τῆς προσόψεως τῶν κρημνῶν, αἱ ὁποῖαι παρεῖχον λαβὴν διὰ χεῖρας καὶ στήριγμα διὰ τοὺς πόδας των· καὶ τοιουτοτρόπως κατώρθωσαν νὰ συνάξουν πολλὰ αὐγά.

Πρῶτος ὁ Βράουν, γεμίσας τὸ καλάθιόν του, ἤρχισε νὰ ἀναβαίνῃ πάλιν πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ κρημνοῦ· ὅταν δὲ ἔφθασεν εἰς τὸ χεῖλος καὶ ἀνερριχήθη εἰς τὸ ἐπίπεδον, ἐσηκώθη καὶ ἐπροχώρησε βαδίζων πρὸς τὸ μέρος, ποῦ ἐκάθητο ἡ Σάλλυ μὲ τὸν μικρὸν Κάρολον.

Φθάσας ἐκεῖ ὁ Βράουν ἐκένωσε τὰ αὐγὰ ἀπὸ τὸ καλάθιόν του ἐπάνω εἰς ἕνα χλοερὸν μέρος καὶ ἐκάθησε πάρα πέρα διὰ μίαν στιγμὴν νὰ ἀναπνεύσῃ, πρὶν ἢ ἀπέλθῃ πάλιν διὰ νὰ γεμίσῃ ἐκ νέου τὸ καλάθιον.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ μικρὸς Κάρολος, ἰδὼν τὸν σωρὸν τῶν αὐγῶν, ἐσηκώθη καὶ ἐβάδισε πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ πάρῃ ἓν αὐγὸν νὰ παίξῃ. Ἀλλ᾿ ἐπειδὴ ἀκόμη

δὲν εἶχε μάθει καλὰ νὰ περιπατῇ, μόλις ἐπλησίασε, ἐσκόνταψε καὶ ἐξηπλώθη ἐπάνω εἰς τὰ αὐγά, τὰ ὁποῖα φυσικὰ μετέβαλεν εἰς ὀμελέτταν! Βλέπων δὲ τὸν ἑαυτόν του πασαλειμμένον ὁλόκληρον, καὶ ἐννοήσας ὅτι διέπραξε κἄτι ἐπιλήψιμον, ἤρχισε νὰ κλαίῃ γοερῶς.

Ὁ Βράουν καὶ ἡ Σάλλυ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατήσουν τὸν γέλωτά των, καὶ τοῦτο ηὔξησεν τὴν ταραχὴν τοῦ μικροῦ. Ἐπὶ τέλους ὅμως τὸ παρηγόρησαν καὶ ὁ Βράουν ἐγερθεὶς ἔλαβε τὸ καλάθιον καὶ ἀπεμακρύνθη, ἀφοῦ πρῶτον διέταξε τὴν Σάλλυ νὰ σκουπίσῃ τὸν Κάρολον καὶ νὰ μὴ κουνηθῇ ἀπ' ἐκεῖ ἕωσοῦ ἐπιστρέψῃ κἄποιος ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἄνδρας. Καὶ ταῦτα εἰπών, ἐξηφανίσθη καταβαίνων ὑπὸ τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ.

Ἡ Σάλλυ τότε στραφεῖσα πρὸς τὸν Κάρολον ἐθεώρησε καθῆκόν της νὰ τοῦ κάμῃ διδασκαλίαν ἐπὶ τοῦ κατορθώματός του.

— «Ἆ, Κάρολε, εἶσαι κακὸ παιδὶ σήμερο. Κύτταξε τὶ ἔκαμες!»

Τοῦτο ἦτο ἀρκετὸν νὰ κάμῃ τὸν μικρὸν νὰ ἀρχίσῃ πάλιν νὰ κλαίῃ.

— «Ὄχι, ὄχι, παιδί μου!» ἐφώναξε τότε ἡ Σάλλυ, μετανοοῦσα καὶ θωπεύουσα αὐτόν. «Εἶσαι καλός! ἐγὼ εἶμαι κακή, μόνον ἐγώ!»

Ἀλλ' ὁ Κάρολος δὲν ἤθελε νὰ παρηγορηθῇ· ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς χλόης καὶ ἐξηκολούθει νὰ σπαράσσεται ἀπὸ λυγμούς.

— «Εἶμαι καλός;» ἐφώναξεν αἴφνης σιωπήσας καὶ περιμένων μὲ ὑγροὺς ὀφθαλμοὺς τὴν ἀπάντησιν.

— «Μάλιστα, μάλιστα, καλὸς εἶσαι, χρυσὸς εἶσαι!»

Εἰς ταύτην τὴν ἀπάντησιν ἐπηκολούθησε σειρὰ ὅλη ἀναφωνήσεων ἐκ μέρους τοῦ Καρόλου, ὁ ὁποῖος συνάμα ἐκυλίετο ἐπὶ τῆς χλόης τόσον, ὥστε ἡ Σάλλυ δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ τὸν καθαρίσῃ ἀπὸ τὰ αὐγά. Ἀλλὰ καθὼς ἐκυλίετο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐπῆρε τὸν κατήφορον· ἐντὸς ὀλίγου ἔφθασεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ λοφίσκου ὅπου ὑπῆρχε μικρὸς θάμνος καὶ μαλακὰ χόρτα· ἀλλ' ὁ θάμνος δὲν ἦτο ἀρκετὸς διὰ νὰ τὸν σταματήσῃ. Ἡ Σάλλυ ἀμέσως εὑρέθη ὀρθία, ἀλλ' ἕως οὗ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ, τὸ κυλιόμενον παιδάκι ἐπέρασε τὸν θάμνον καὶ ἐφέρετο ταχύτατα πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ.

Ἐὰν ἡ Σάλλυ ἦτο ὀλίγον μεγαλειτέρα, θὰ ἔτρεχε κατόπιν του καὶ θὰ τὸν ἐπρόφθανεν. Ἀλλ' ἦτο καὶ αὐτὴ ἀκόμη εἰς ἡλικίαν ὅπου ἦτο φυσικὸν νὰ τὰ χάσῃ. Ἐστάθη ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς ἄφωνος καὶ ἀκίνητος. Ἐπὶ τέλους δὲ ἐξέβαλεν ὀξεῖαν κραυγήν, ὥστε ὁ μὲν Γζώγγ, ὁ ὁποῖος εὑρίσκετο ὑψηλὰ ἐπὶ τῶν κρημνῶν, ἐπάγωσεν ἐκ φόβου, ὁ δὲ Βράουν, ὁ ὁποῖος ἔτυχεν ἐκείνην τὴν στιγμὴν νὰ ἀναβαίνῃ τὸν κρημνὸν φέρων τὸ καλάθιόν του πλῆρες αὐγῶν ἀκούσας τὴν κραυγήν, ἀνέβη πηδῶν τὰ ὀλίγα βήματα, τὰ ὁποῖα τῷ ὑπελείποντο μέχρι τοῦ χείλους τοῦ κρημνοῦ καὶ ἔφθασεν ἐκεῖ ἀκριβῶς, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ νήπιον κυλιόμενον κατήρχετο τὸν κατήφορον κατ' ἐπάνω του κατ' εὐθεῖαν μὲ ταχύτητα βέλους.

(ἀκολουθεῖ)

Σ. Π. Μ.

Ο «ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ» ΚΑΙ ΟΙ «ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΙ ΤΩΝ ΑΓ. ΓΡΑΦΩΝ»

Ὁ Σ. Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Κύριλλος, εἰς ἐγκύκλιον, τὴν ὁποίαν τελευταίως ἀπηύθυνε πρὸς τὸ ποίμνιόν του κατὰ τῶν ὀπαδῶν τῆς «Χαραυγῆς τῆς Χιλιετηρίδος» ἢ «Σπουδαστῶν τῶν Ἁγίων Γραφῶν», ἀναφέρει καὶ τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν μεταξὺ τῶν διαφόρων δημοσιευμάτων τῆς Χιλιαστικῆς αἱρέσεως, ὧν τὴν ἀνάγνωσιν προτρέπει τὸ Ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς Κύπρου νὰ ἀποφεύγῃ!

Καὶ περὶ μὲν τῆς τελευταίας ταύτης προτροπῆς τοῦ Σεβασμιωτάτου δὲν παραπονούμεθα. Ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς», ἀπὸ 60ετίας καὶ πλέον ἐκδιδόμενος, οὐδέποτε ἐστηρίχθη διὰ τὴν κυκλοφορίαν του ἐπὶ οἱωνδήποτε ***συστάσεων ἐκκλησιαστικῶν ἢ πολιτικῶν ἀρχῶν***, ἀλλὰ μόνον εἰς ***τὸν πνευματικὸν χαρακτῆρα*** τῆς ἐν αὐτῷ δημοσιευομένης ὕλης. Ὅστις ἑπομένως δὲν εὑρίσκει εἰς τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν ἀνάγνωσμα τῆς ἀρεσκείας του, εἶναι ἐλεύθερος νὰ παύσῃ νὰ τὸ ἀναγινώσκῃ.

Ἔχομεν ὅμως καὶ δικαίωμα καὶ καθῆκον νὰ διαμαρτυρηθῶμεν κατὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» ὡς ***ἀσπαζομένου ἢ διαδίδοντος τὰς ἑτεροδιδασκαλίας*** τῶν «Χαραυγιστῶν» ἢ «Σπουδαστῶν τῶν Γραφῶν». Ὁ Σεβ. κ. Κύριλλος φαίνεται ὅτι δὲν ἀνέγνωσέ ποτε τὸν «Ἀστέρα». Οἱ ἀναγνῶσται ὅμως τοῦ «Ἀστέρος» γνωρίζουν ὅτι ***ὁλόκληρον σειρὰν ἄρθρων*** ἐδημοσιεύσαμεν (ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1923 μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου 1924) κατὰ τῶν δοξασιῶν τῆς εἰρημένης αἱρέσεως, χαρακτηρίζοντες ταύτας ὡς ***«Ὕπουλον προπαγάνδαν ἀντιχριστιανικῆς πλάνης»***. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἄρθρων ἐκείνων, ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν ὁ «Ἀστὴρ» διεξάγει, μόνος αὐτός, ***ἀδυσώπητον πόλεμον κατὰ τῆς πλάνης ταύτης***, ἐνῷ μόλις τελευταίως (δηλ. ἀπὸ ἑνὸς περίπου ἔτους) ἤρχισαν τὰ Ὀρθόδοξα θρησκευτικὰ περιοδικὰ νὰ ἐξυπνοῦν καὶ νὰ ἐξεγείρωνται κατ' αὐτῆς. Τοὐναντίον δὲ διάφορα μεγάλα Ὀρθόδοξα ἡμερήσια φύλλα τῶν Ἀθηνῶν ἐγένοντο τελευταίως οἱ φορεῖς τῆς λαοπλάνου ταύτης προπαγάνδας, ***δημοσιεύοντα ὁλοσελίδους ἐκθέσεις καὶ ἐξηγήσεις τῶν διδασκαλιῶν αὐτῆς***. Περὶ αὐτῶν ὅμως τῶν δημοσιευμάτων δὲν βλέπομεν νὰ γράφῃ τίποτε ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου εἰς τὴν ἐγκύκλιόν του.

Παρατηροῦμεν ἐπίσης παρεμπιπτόντως ὅτι ὁ αὐτὸς ἱεράρχης συγκαταριθμεῖ μετὰ τῶν περιοδικῶν τῆς Χιλιαστικῆς αἱρέσεως καὶ ἕτερον Ἑλληνικὸν περιοδικόν, «Σάλπιγξ τοῦ Εὐαγγελίου», ἐκδιδόμενον ἐν Ἀμερικῇ. Τὸ ἀστεῖον εἶναι (καὶ τοῦτο πάλιν εἰς βάρος τοῦ Σεβασμιωτάτου) ὅτι ἡ «Σάλπιγξ» αὕτη ἀνεδημοσίευε μέχρις ἐσχάτων τὰ εἰρημένα ἄρθρα τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» **κατὰ** τῶν «Σπουδαστῶν τῶν Γραφῶν», χωρὶς κἂν νὰ δηλώνῃ τὴν προέλευσιν τῶν ἄρθρων ἐκείνων—δηλ. τὰ ἐδημοσίευεν ὡς ἰδικά της. Ὥστε ὁ Σεβ. κ. Κύριλλος οὐδὲ τοῦτο τὸ περιοδικὸν ἀνέγνωσέ ποτε.

Γεννᾶται λοιπὸν εὐλόγως τὸ ἐρώτημα: Ἡ Σεβασμιότης του πῶς δικάζει καὶ καταδικάζει συγγράμματα, ἅτινα ***οὐδέποτε ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας καὶ τελείως ἀγνοεῖ***; Διότι ἂν τὰ ἐλάμβανεν ἀνὰ χεῖρας, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ γράφῃ περὶ αὐτῶν ὅσα ἔγραφε. Τὸ νὰ παραδεχθῶμεν δὲ ὅτι τὰ γνωρίζει καὶ ἐν ἐπιγνώσει τὰ συκοφαντεῖ, εἶναι ὑπόθεσις, ἣν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θέλομεν νὰ δεχθῶμεν δι' ἕνα λειτουργὸν τοῦ Χριστοῦ.

Δὲν νομίζει ὁ Σεβασμιώτατος ὅτι ἡ εὐλάβεια πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῷ ἐπιβάλλει μίαν ἐξήγησιν καὶ μίαν ἐπανόρθωσιν;